

A járadékot kellene „kijárni”?

Tanácskozott a rehabilitáltak rétegszervezete

Sokaknak csak állóhely jutott, amikor február 14-én a Központ zsúfolásig megtelt tanácstermében az UDSZ rehabilitált dolgozóinak rétegszervezete idei első közgyűlését tartotta. A több, mint ezer főt számláló közösség gondjairól, a rétegszervezet tevékenységéről, célkitűzéseiről Szemán István adott rövid, lényegre törő tájékoztatást.

Es gond bizony van jó néhány. Egyebek közt az, hogy ők már a saját bőrkön érzik a pangás jeleit a megyei munkaerőpiacon. Ahhoz, hogy megkapják a keresetkiegészítést, munkát kell vállalniuk, ami ma már nem olyan egyszerű.

Mert hogyan is kelhet versenyre egy negyvenéves, egészségileg károsodott, volt uránbányász, egy húszéves, prospirozsgás fiatalal, bármely vállalat felvételi irodáján?

Ha valahol létszámleépítés van, az is őket érinti elsősorban. És mit ígér a jövő? A korábbi legpresszímistább elképzeléseknél is jóval nagyobb munkanélküliséget, és nekik lesz a legkevesebb esélyük az elhelyezkedésre.

Jelenlegi legfőbb céljuk tehát, hogy a keresetkiegészítés sem jár nekik, tehát sehonnán egy fillért sem kaphatnak.

A másik, és ez már nagyon régi gond, az anyagi érdekelttség hiánya. Bármily hasznos tevékenységre fordítják is megváltozott munkaképességet, akármennyire értékes munkát végeznek — még, ha ezt meg is becsülik a munkáltatók —, nem nőhet a keresetük. Pontosabban nőhet, csak akkor a keresetkiegészítés lesz kevesebb.

A megoldás az lenne, hogy a keresetkiegészítést, mint járadékot folyósítsák számukra. Ez egyfelől biztonságot nyújtana, másrészt nem korlátozná őket abban, hogy mennyit keresnek, illetve, hogy milyen munkát végeznek.

A jelenlévők zúgolódással vették tudomásul, amikor Dénes András, a BDSZ vezetésének képviseletében azt próbálta esetelni, milyen hátrányokkal is járhat, ha a megváltozott munkaképességű dolgozó nem keresetkiegészítésként, hanem járadékként kapná az anyagi juttatást.

Éváné dr. Kamarás Zsófia, a vállalatnál működő munkaügyi szolgálat vezetője, a BDSZ vezetőjével szembe fordított, hogy az ellentétét bizonygatta.

„Minden dolgozó végkielégítésének kiszámításánál az általánostól eltérő módok lehetnek: — A kártérítésben részesülő dolgozó végkielégítésének kiszámításánál a bér alap terhére elszámolt keresetét szabad figyelembe venni. — A bányászati keresetkiegészítésre jogosult dolgozó csak a munkahelye megszűnése esetén élhet választási jogával, azaz lemond a keresetkiegészítésről és végkielégítést kap, vagy továbbra is keresetkiegészítésben részesül. — Minden dolgozó végkielégítésének kiszámításánál

kerülne többé a költségvetésnek. Annál is inkább, hogy ez nem a költségvetést érinti, hisz a keresetkiegészítést az önállóan gazdálkodó társadalombiztosítás fizeti. Persze, nem elég, ha egy teremben tartozkodó háromszáz emberből 299 a járadékrendszerrel ért egyet. Mint ahogy Szemán István, a rétegszervezet vezetője az estebe nyúló tanácskozáson többször is kifejtette, ezért — mint ahogy minden célkitűzésükért — a rehabilitáltaknak meg kell küzdeniük. A készülő törvénytervezetekkel kapcsolatban ki-

jelentette: Nem engedhetjük meg, hogy a sorsunkról a mi megkérdésünk nélkül döntsenek. És kemények leszünk, mint a beton! Ha kell, sátrat verünk az egészségügyi minisztérium előtt!

A tudósító zavarban van. A hosszúra nyúlt tanácskozáson sokan szóltak személyes sérelmeikről, saját gondolataikról. De mégsem ez az, ami nyomot hagyott az emberben, az az egység, az az egyetakarás döbbszentett meg, ami — nevezzük úgy — a sorstársakat igazi közösségbe kovácsolja. Nógrádi Gábor

Ülésezett a Regionális Egyeztető Fórum

Február 15-én ötórás ülést tartott a Baranya megyei Tanácsban a Regionális Egyeztető Fórum. A testület — szakértők bevonásával — hosszas vita után elfogadta a beérkezett pályázatok elbírálásának elvi szempontjait, majd zárt ülésen nyolc pályázat sorsáról döntött. Háromat közülük elfogadott, egyet elutasított és négyet átadólgozásra visszadott.

A fórum ezután a REF hatáskörébe tartozó, a végkielégítéshez kapcsolódó kérdések szabályozását tárgyalta.

A végkielégítés megállapításánál a folyamatos munkaviszonytól eltérő esetekben az évek összeszámlálása a következőképpen történik:

— A MÉV-nél ledolgozott évek számát össze kell vonni, függetlenül attól, hogy volt-e a dolgozó munkaviszony megszűntése. Itt feltétel, hogy az utolsó munkaviszonyt a MÉV-nél teljesítette.

— Abban az esetben, ha a dolgozó ionizációs, valamint nem ionizációs területen is dolgozott, az évek egységes értelmezéséhez 2,5 szorzószámot kell alkalmazni negatív, illetve pozitív irányban.

— A dolgozó munkaviszonyának megszűnése esetén — figyelembe véve a felmondási időt —, ha a Munkaügyi Szolgáltató Iroda 24 órán belül nem tud megfelelő munkahelyet felajánlani, jogosult a végkielégítésre.

A végkielégítés kiszámításánál az általánostól eltérő módok lehetnek:

— A kártérítésben részesülő dolgozó végkielégítésének kiszámításánál a bér alap terhére elszámolt keresetét szabad figyelembe venni.

— A bányászati keresetkiegészítésre jogosult dolgozó csak a munkahelye megszűnése esetén élhet választási jogával, azaz lemond a keresetkiegészítésről és végkielégítést kap, vagy továbbra is keresetkiegészítésben részesül.

— Minden dolgozó végkielégítésének kiszámításánál

csön folyósítása munkaviszony létesítésétől ne függjön, hogy a bányászati keresetkiegészítés terjedjen ki azon dolgozókra is, akik az előirt műszakviszony kétharmad részben teljesítették, s azokra is, akik már teljesítették, de a vállalatnál külszíni munkakörbe kerültek. Tisztázni kell a más vállalattól „át-helyezve” munkakönyvi bejegyzéssel érkezettek vállalat munkaviszonyát.

A dolgozó választhat jogosultság esetén a korkedvezményes nyugdíjaztás, vagy a végkielégítés igénybevétele között.

A REF javasolta néhány érvényben lévő jogszabály módosítását: ionizációs munkakörökben dolgozóknál a végkielégítésre jogosultság 5 éves munkaviszonyról 3 évre való leszállítását, hogy az egy éven aluli végkielégítés ne zárjon ki áttelepülési kölcsönben, átképzési támogatásban való részesülésből, hogy az áttelepülési köl-

csön folyósítása munkaviszony létesítésétől ne függjön, hogy a bányászati keresetkiegészítés terjedjen ki azon dolgozókra is, akik az előirt műszakviszony kétharmad részben teljesítették, s azokra is, akik már teljesítették, de a vállalatnál külszíni munkakörbe kerültek. Tisztázni kell a más vállalattól „át-helyezve” munkakönyvi bejegyzéssel érkezettek vállalat munkaviszonyát.

A REF azután röviden foglalkozott az áttelepülési kölcsön juttatásának részletes szabályaival, mivel a kapott tájékoztatás értelmében ennek keretösszege még nem áll rendelkezésre.

Utolsó napirendi pontként dr. Tóth Sándor, a REF elnöke ígéretet tett arra, hogy a „MÉV önállóságra törekvő egységei” levelére rövid időn belül választ ad. (A levelet lapunk 5. oldalán közöljük.)

Nem oda... Boda!

— 1989. május. A Dunántúli Naplóban megjelent, hogy a kifejtett urán helyére esetleg elképzeltető lenne hulladéktárolót létesíteni.

— 1989. június 1. Az Ércbányásban a műszaki vezérigazgató-helyettes nyilatkozik jelenünkről, jóvónkról a vezérigazgató, a hulladéktemető ügye szoba ba sem kerül, mint ahogy később sem, abban az évben, egészen addig, amíg...

— 1989. június 21., 22., 23. A Dunántúli Naplóban nyilatkozik jelenünkről, jóvónkról a vezérigazgató, a hulladéktemető ügye szoba ba sem kerül, mint ahogy később sem, abban az évben, egészen addig, amíg...

...1990. január 18-án a Dunántúli Naplóban Bány, vagy veszélyes hulladéktemető? címmel kanadai szakértők nyilatkoznak a hulladéktárolásról, mint lehetőségről.

— 1990. február 8-án a Paksi Atomerőmű Vállalat sajtótájékoztatót tart, melyről többek között tudósít a Dunántúli Napló, a Dátum és a Népszabadság. A DN és a Dátum csupán figyelemfelkeltő címeket ír (Kézfogás Ófaluvól, Hol lesz a radioaktív hulladéktemető?, a PAV véleménye a hulladékelhelyezésről), de a Népszabadság cikkének címe (Ófalu után Boda?) már ijesztő. A vállalatvezetés meghívja a Dunántúli Napló és a Népszabadság újságíróit, hogy tisztázzák, pontosan miről is van szó.

— 1990. február 10-én a Dunántúli Naplóban megjelent „Boda környékén, de 1100 méteres mélységben” címmel egy korrek interjú a vállalat főgeológusával, ám a lavina már megindul.

— 1990. február 13. „Boda, aláírásgyűjtés izotópjában...” címmel a Dunántúli Napló pánikról tudósít.

— 1990. február 14. A megyei lap „Izotóp aláírásgyűjtés Pécsen” címmel közöl írást. Ugyanabból a lapból megtudjuk, hogy „Boda kapcsán megfenygették a vezérigazgatót és családját”. Az aznapi Magyar Nemzet is tudósít az eseményről, s arról, hogy „Ófalu után Boda is megkezdte harcát”.

A Kossuth Rádió reggeli adásában nyilatkozik a vezérigazgató és a főgeológus, este erről tudósít a Tv Híradó.

Kronológiánk itt megszakad, itt ért bennünket a lapzárt. Mi jöhet még? Ne sóhajtozzunk, inkább nézzük, miről is van szó valójában?

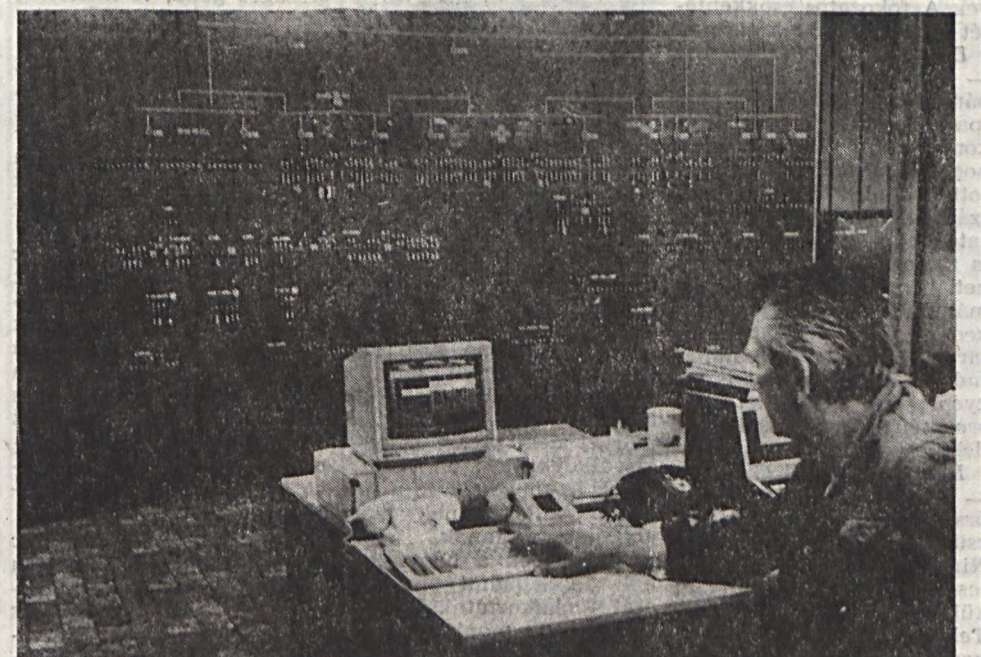
„Hazánk környezeti állapota” címmel a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium 1989. júniusában vitaanyagot készített. Ebből idézünk: „... közel 2 millió tonna veszélyes hulladék 30 százaléka hasznosításra, 30 százaléka ártalmatlanításra 17 százalékba sem kerül, mint ahogy közel egyharmadának sorsa ismeretlen.”. Pontosabban, körülbelül 650 ezer tonna veszélyes hulladékra ma sem tudja senki megmondani kis házában, hogy hova lett. Csak sejtjük. Kiránduláson elmegyünk mellette a gyerekekkel, odaöntötték a bokrok közé. Éjszaka a folyóparton rakományát ürítő teherautót látunk, s azt gondoljuk, feltölti a folyómedret. Elhagyott, külvárosi telken gyanús kupacokként bűzlögnek stb. E súlyos problémára megoldást kell találnunk. Nekünk, magyaroknak és itt, ezen a 93 ezer négyzetkilométeren.

A Minisztertanács 1989. szeptember 22-ai ülésén hozott határozat az uránbányászati felhagyásáról előírja hogy 1990. március 31-ig kutatási-feltárási tervet kell készítenie a vállalatnak a nukleáris és veszélyes hulladékok elhelyezési lehetőségének egyértelmű tisztázása érdekében. Vállalatunk tehát a múlt évben kezdett el foglalkozni ezzel a kérdéssel, amikor is a feküszürke homok alatti fúrásokkal elértek az úgynevezett bodai aleurolitot, mely rendkívül tömör, igen finom szemcsés, összefüggő területen, nagy vastagságban és mélységben található. Tömörségét jól mutatja, hogy az eddigi vizsgálatok szerint vízáteresztő képessége 30 cm/ézer év.

Azt, hogy az eddigi vizsgálatok, minden esetben ki kell hangsúlyozni, ugyanis a tényleges kutatások még meg sem kezdődtek. Amennyiben a kormány jóváhagyja a kutatási-feltárási tervet, akkor kezdődik meg a tényleges munka, amikor megvizsgálják, hogy ez a kőzet valóban olyan vízáró, olyan egybefüggő, olyan kiterjedésű és vastagságú, olyan tökéletes biztonságot nyújtó-e, hogy majdan benne tárolótér kiképezhető legyen.

Ha a vizsgálatok igazolják a feltevéseket, úgy kormánydöntés kell ahhoz, hogy az ország szempontjából igen fontos és szükséges beruházás megvalósuljon a IV sz. bányüzem légaknájából.

Mint a sajtóból tudjuk, Bodán és Écsen aláírásokat gyűjtenek. Pécsen a zöldek tiltakoznak, névtelenül pedig már többen fenyegetőznek. Hogy miért éppen a bodaiak tiltakoznak? Mert azt a kőzetet bodai aleurolitnak hívják. Szerencse hogy a Szovjetunióbeli Perm város lakói nem tudják, hogy Magyarországon az uránércet a permi homokkőben találták meg.

Felvetelünkön Timár László elektrikus a villamos üzemirányító központban számítógép segítségével dolgozik a sémátábla előtt. (Cikkünk a 3. oldalon.) Csöndör László felvétele

Az Ércbányász kérdez, a képviselők jelöltek válaszolnak

Szerkesztőségünk levelében fordult azokhoz a képviselőjelöltekhez, akik tudomásunk szerint indultak a választási kampányban, a vállalati dolgozók, ill. a közelmúltban még azok voltak. Alábbiakban összeállítás közlünk kérdéseinkre megküldött válaszaikat.

ÉRCBÁNYÁSZ: Mi az Ön álláspontja a vállalat jövőjét illetően?

URSPRUNG JÁNOS: A vállalatnak van jövője, csak az eddigi szemlélettel fel kell hagyni, és piacorientált gondolkodásra kell áttérni. A dolgozókat tényleges tulajdonossá kell tenni.

Ursprung János a Kereszténydemokrata Néppárt jelöltje.

TÓKE GYULA: A vállalat megszüntetése szűklátókörű és elhibázott gazdasági és energiapolitikai koncepció. Optimista vagyok a vállalat megmaradását illetően. Ha a vállalat gazdasági és műszaki vezetése kellő, és valóságos bizonyítani a piaci viszonyok között is a vállalat életképességét.

DR. MARTON ISTVÁN: Az uránbányánál nagy értékű anyagi-technikai bázis jött létre. Szakmailag jól képzett gárda irányítja, külföldön is elismert színvonalon. Sok a fiatal fizikai és szellemi erő, akik elődjek szakmeretére támaszkodva képesek más körülmények, követelmények mellett dolgozni, és ezt az anyagi-szellemi bázist az uránbányászat folytatására érdemes felhasználni.

ÉRDI KRAUSZ GÁBOR: A MÉV-nek, mint a hazai nukleáris villamosenergia-termelés alapanyag-termelőjének van jövője, a korábbi megalapozatlan, feleltől, megszüntetését erőltető bejelentés ellenére is. Ugyanakkor a jelenlegi szervezetnek, túlbürokratizált, és decentralizált irányításának nincs.

CSERESZNYÉS FERENC: A bányászat megszüntetése számomra elképzelhetetlen. Rengeteg lehetőség van arra, hogy a kitermelés, a feldolgozás gazdaságosabb legyen. Várható, hogy az urán világpiacára az 1990-es évek közepétől emelkedni fog és van esély a nyugati tőke bevonására is. Ha mégsem ez történne, akkor a problémát a munkanélküliség, mint társadalmi gond oldaláról közelítem meg. Az egyes ember érdeke és a társadalom érdeke közös, a teljes foglalkoztatottság, ami természetesen politikai célkitűzés. Ez így van a nyugati országok fejlettebb régióiban is. Tehát a sor-

rend: felszámolni a gazdaság egy részét úgy kell és lehet, hogy más területen előbb megteremtjük az értelmes foglalkoztatás feltételeit.

ÉRCBÁNYÁSZ: Az általános gazdaságpolitikai koncepcióba beilleszthetőnek tartja Ön az uránbányászat megmaradását? Hogyan? Fenntartva az állami támogatást, csökkentve, megszüntetve?

URSPRUNG JÁNOS: — Beilleszthetőnek tartom az állami támogatás megszüntetésével. A parlament a jövőben csupán kereteket biztosítson a gazdálkodáshoz, szűnjön meg az utasítások rendszere. A nagyvállalatok privatizálására ki kell dolgozni a munkavállalói részvények rendszerét. A MÉV-nél pontos vagyoneértékelés után minden dolgozó azonos arányban káprjon részvényt, mely után jutalék illeti meg. Mindenki szabadon dönt részvényei megtartásáról, értékesítéséről, bővítéséről. A vállalatvezetést a részvényesek tanácsa felügyelné. Ez a rendszer elősegítené, hogy a dolgozók tényleges tulajdonosként hatékonyan védenék vagyonukat, megszüntesse a pazarlást és biztosítottnak lenne a továbbfejlesztés.

Tóke Gyula a Magyar Szocialista Munkáspárt jelöltje.

TÓKE GYULA: — Az állami támogatás rendszerére egy sor ágazatban továbbra is indokolt (infrastruktúra, egészségügy, kultúra, energiatermelés stb.). Mértékével és nagyságrendjével kapcsolatban a megszüntetés utáni kiadásokat, konfliktusokat kell szembeállítani, 3-5 éves kifizetési idő figyelembevételével. A fokozatos csökkentését elképzelhetőnek tartom.

DR. MARTON ISTVÁN: — Az ország legnagyobb bányászati, kohászati, gépipari üzemeit érinti az a kormányzati intézkedés, hogy az államilag támogatott vállalatokat fel kell számolni. A kitermelő ágazatokat azonban külföldön is támogatja az állam. Lehet, hogy a következő kormányzat is ezt fogja cselekedni. Így lehetségesnek tartom a vállalat fennmaradását, de a vállalat is tegyen intézkedéseket az eredményes gazdálkodás érdekében.

ÉRDI KRAUSZ GÁBOR: — Túl lerongyolt ez az ország ahhoz, hogy ne becsülje meg saját kincsét. Nincs, és egyhamar nem is lesz pénze, hogy mindent külföldről szerezzen be. Tehát, fenn kell tartani a hazai energiahordozó alapanyagok bányását, de olyan radikális költségcsökkentés mellett, mely az ál-

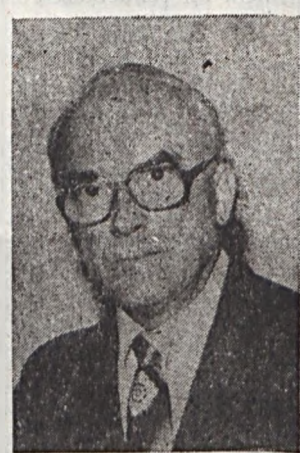
lami támogatást megszüntethetővé teszi.

CSERESZNYÉS FERENC: — Beilleszthetőnek, elképzelhetőnek tartom, hisz az egyoldalú KGST energia-bázis összeomlóban van, fogytán az energiaforrások, nyugatról a beszerzés drága és valutaigényes. Ebből következik, hogy a paksi atomerőmű továbbépítése elkerülhetetlennek látszik, melyhez Magyarországon kitermelni kell. A bányászat állami támogatása akár meg is szűnhet, ez nagyrészt a társadalom, a gazdaság teljesítőképességének függvénye. Jelenlegi kiút a többlábbon állás megtanulása, hatékony, termelési profilok kialakítása, fejlesztése.

ÉRCBÁNYÁSZ: Az uránbányászat felhagyása esetén hogyan látja Ön, a régió gazdasági perspektíváját? Milyen lehetőségeket lát a gazdaság élénkítésére, a keletkező szociális gondok enyhítésére?

URSPRUNG JÁNOS: — A jó mezőgazdasági adottságú régióban is, — amennyiben a földnek is meglesznek a tényleges tulajdonosai, akik maguk dönthetnek — meg kell kezdődnie a fejlődésnek. Ki kell alakítani a családi farmergazdaságokat, az önkéntesen szerveződő, hatékonyan dolgozó, vagyonkat gyarapítani akaró társas vállalkozásokat. Ezek gyarapodása révén gazdagodni fog a régió is. Az infrastruktúra fejlesztése révén munkahelyek teremthetők, valamint élelmiszeripari üzemek hozhatók létre önkormányzati és magántulajdonosi formában.

TÓKE GYULA: Az uránbányászat felhagyásával, mintegy másfél milliárd forint fizetőképes fogyasztás kivonul a térségből. Ez komoly problémát jelenthet más vállalatoknak, intézményeknek. A szociális gondok növekednének. Szakirányú (bányászati) képzettségűek, rehabilitáltak elhelyezkedése nincs biztosítva.

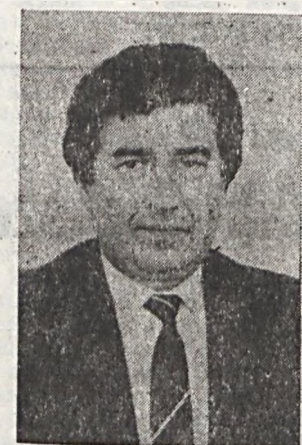

Dr. Marton István független jelölt.

DR. MARTON ISTVÁN: — Az uránbányászat felhagyásával a régió gazdasági téren sokat veszít, mert a térségben jelenleg nincs foglalkoztatási lehetőség. A helyzet nem olyan, hogy a kisvállalkozók tömegének adjon ösztönzést, míg a nagyobb vállalatoknak piaci gondjaik vannak, ezért nem képesek a bányászatból felszabadult munkanélkülieket foglalkoztatni. Ha pedig nincs munka, akkor nincsen a szociális gondok.

ÉRDI KRAUSZ GÁBOR: — Minden új vállalkozás csak üzemelő, életképes kö-

zégben indulhat, vagy működhet. Ha Pécs jószerivel egyetlen jelentős iparágát, a bányászatot megszüntetik, és azonnal nem indítanak jelentős, új ipart, beáll a gazdasági pangás.

Erdi Krausz Gábor független jelölt.

CSERESZNYÉS FERENC: — Csúcstechnológia, igénybevételével korszerűsíteni kell a város iparszerkezetét, fejleszteni az idegenforgalmat, bekapcsolódni a világművelődési programjába. Szövetkezet alapú vállalkozásokat kell szervezni a felszabaduló munkaerőnek, pl. berendezett farmok, műhelyek kialakításával, élénkíteni kell a belső fogyasztást a keresetek növelésével és szabadkereskedelmi forgalmat kell kialakítani Jugoszláviával.

ÉRCBÁNYÁSZ: Mi a véleménye Önnek a veszélyes hulladékok nagymélységű, biztonságos elhelyezéséről a vállalat területén?

URSPRUNG JÁNOS: — Véleményem szerint Magyarországon ez látszik az egyetlen megvalósítható megoldásnak. A kutatást meg kell kezdeni, annak minden fázisáról tájékoztatni kell a környezetben élő állampolgárokat, és az ő hozzájárulásuk nélkül, az ő fejük fölött nem szabad dönteni. Amennyiben bebizonyosodik a terület alkalmassága, a környező önkormányzatok delegálásnak megfigyelőket, akikben a lakosság feltétlenül megbízik. Megfelelően biztonságos terv esetében az állampolgárok hozzájárulásukat fogják adni a megvalósításhoz, és nem élnek vétőjogokkal.

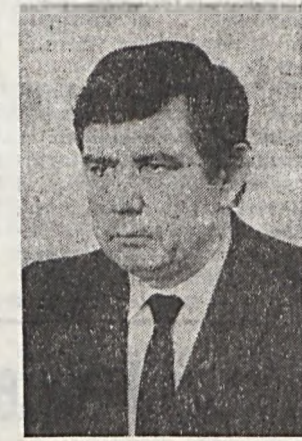
TÓKE GYULA: A veszélyes hulladékok elhelyezése országos gond, és mellesleg ma igen jó üzlet. Így jelentős tétel lehetne a vállalati gazdálkodásban is. Tanuljunk Ófalú példáján. Ki kell védeni a vállalati önszerveződést a közvélemény előtt. Független szakértői vélemény, és az érintett lakosság egyetértésével szabad felvállalni.

DR. MARTON ISTVÁN: — A veszélyes hulladékok elhelyezésére a szakemberek Boda térségét tartják megfelelőnek, tehát nem a jelenlegi bányavágatokban kerülne erre sor. A kérdés megoldásakor ki kell kérni feltétlenül a lakosság véleményét is, nehogy a paksiak ófalusi példája ismétlődjön meg.

ÉRDI KRAUSZ GÁBOR: — A vállalat területén nincs olyan földtani képződmény, ahol veszélyes hulladékot bármilyen mélységben is el lehetne helyezni. A vállalat területén kívül lehet, ilyet találni. Megfelelő kutatás, széles-

körű tájékoztatás, mindent felelős hatósági hozzájárulással ez alkalmas lehet veszélyes hulladékok nagymélységű elhelyezésére. Ez sokszorosan biztonságosabb az élővilág számára, mint az ideiglenes, szanaszét telepített tárolók.

CSERESZNYÉS FERENC: — A veszélyes hulladékok tárolásának megoldása nemzeti érdek. Ismereteim szerint a vállalati kutatások körében célszerű létrehozni. Csak a dolgozókkal együtt szabad eldönteni azt, a MÉV-nek korrekciós módszerekkel és magas színvonalú tájékoztatással kell ezt bebizonyítani. Bizonyítás esetén jelenik meg a nem kis mértékű vállalati haszon, melyért tisztességes alapon harcolni kell, s ez többek között a megválasztott képviselő dolga is lesz.

Cserezhnyés Ferenc a Magyar Szocialista Munkáspárt jelöltje.

ÉRCBÁNYÁSZ: Mennyire érzi Ön képesnek a vállalatot arra, hogy a piaci feltételeknek meg tudjon felelni? Van ezzel kapcsolatban elképzelése?

URSPRUNG JÁNOS: — Minden lehetséges megoldást meg kell vizsgálni, mert mindegyik jobb, mint az, hogy több családnak megélhetési gondjaik legyenek. Bízom abban, hogy pártunk, a Kereszténydemokrata Néppárt, mely tagja a kereszténydemokrata pártok nemzetközi uniójának, el tudja érni, hogy megfelelő piachoz jussunk.

TÓKE GYULA: — A jövőbeni értékesítéssel összefüggő szerződések időtávja és termelési volumene határozza be az alaptervekenyességgel kapcsolatos átszervezést. Ennek „túlélés-taktikai” és gazdálkodási vetületeit a dolgozókkal való gondoskodás alapállásából szabad megközelíteni.

DR. MARTON ISTVÁN: — A vállalat sok fiatal szakemberrel rendelkezik, akik megfelelő piaci feltételek esetén meg tudnak felelni az elvárásoknak, s képesek rentábilissá tenni e vállalatot.

ÉRCBÁNYÁSZ: Mi a véleménye Önnek a vállalat jelenlegi szervezeti-strukturájáról? Milyen átalakítási elképzelései vannak?

URSPRUNG JÁNOS: — Piacorientált szervezet szükséges. Itt elsősorban külföldi szakemberek javaslatait kell alapul venni. A párhuzamos munkaköröket meg kell szüntetni, a dolgozókat átképzésben kell részesíteni, de nem munkanélküli segéllyel, hanem fizetéssel. Vannak a vállalatnál és Magyarországon is szervezési szakemberek, ezekre kell ezt a feladatot bízni.

TÓKE GYULA: — Természetesen a legkényesebb

kérdés a jelenlegi szervezeti struktúra átalakításának mikéntje. Az alapanyagtermelést kiszolgáló és a vállalaton kívül, a piacacon is prosperáló gazdasági egységek (leányvállalatok, társulás, kft stb.) létrehozását — az érintettek és az érdekvédelem bevonásával — a vállalat esetleges felszámolásával számolva a lehető legnagyobb körben célszerű létrehozni. Csak a dolgozókkal együtt szabad eldönteni azt, a kérdést, hogy milyen áron maradhat talpon a vállalat.

DR. MARTON ISTVÁN: — A vállalat a jelenlegi szervezeti felépítésében túl tagolt, sok az üzem, részleg, osztály. Éppen ezért a szervezetet egyszerűsíteni kell. A nem vállalati profilba tartozó részlegeket az illetékes szervezeteknek kell átadni. Az infrastruktúrállal ellátást a tanácstól kell igényelni, hogy a vállalati tevékenység racionálisabbá válhasson.

ÉRDI KRAUSZ GÁBOR: — Az utolsó két kérdés szorosan összefügg, ezért egyben válaszolok. A vállalat képes piaci viszonyoknak megfelelni, ha megteszi azokat a radikális önszervezeti és szerkezetátalakító lépéseket, amelyek teljesen letisztítják az urántermelést a felesleges létszámtól. Ugyanakkor a legszigorúbb

anyag- és energiagazdálkodást is bevezetik. Ezt a véleményt egyébként az itt vizsgálandó különböző külföldi cégek is megerősítik.

CSERESZNYÉS FERENC: — A vállalatnak szervezeti vezetői, irányítási módszereiben meg kell újulnia. Továbbfejlesztést igényel a külkereskedelmi tevékenység. Az irányítási rendszert a logikának megfelelően kell átalakítani: a három termelői üzem összerögzése, a számítógépes feldolgozásra alapított vállalati irányítás megvalósítása, üzemi önállóság biztosítása.

Be kell vezetni a vállalkozói érdeklődési rendszert ahol csak lehetséges, esetleg a dolgozói részvényeket. Nagyobb gondot kell fordítani a műszaki, szellemi munka háttérének, a képzés rendszerének fejlesztésére, a műszaki produktum piacra való értékesítésére.

Csöndör László felvételei

Mecseki Ércbányász

A Mecseki Ércbányászati Vállalat dolgozóinak lapja

Felelős szerkesztő: Kábiár János

Szerkesztőség: 7633 Pécs, 39-es dandár út 19. Telefon: 15-851 Vállalati telefon: 33-53

Kiadja: a Mecseki Ércbányászati Vállalat

Felelős kiadó: Varga Mihály

MÉV Nyomda, 7633 Pécs, 39-es dandár út 19.

Felelős vezető: Spertzel János

Megjelenik kéthetenként. Előfizetési díj egy évre: 55,20 Ft. Előfizethető: a szerkesztővel bizalmilag. Ny-623-4

Múlt, jelen, jövő? „Mire volt jó ez az egész?”

Fejlesztés, felszámolás

Újsághír: A vállalat vezérigazgatója 1990. február 1. napjával a Szolgáltató üzem főmérnökévé Töllösi Pál gépészmérnököt nevezte ki.

Új munkahelyén, az üzem főmérnöki irodában eddigi életútjáról kérdeztük Töllösi Pált.

— Eddigi pályámat most, a Szolgáltató üzembe kerülésemtől, gondoltam át először úgy istenigazából. Régen is volt, meg nem is 1962., amikor a gépipari elvégzése után a vállalatba kerültem. És protekcióval, mert az időtételt csak úgy lehetett. Pedig egyszerű, kétkezi lakatosnak jöttem, nem valami komoly bizalmi állásba.

— A VDM-hez kerülésem egybeesett az üzem hőskorával, hiszen akkor és ott, a kukoricaföld közepén kezdődött az Ércdúsító üzem építése. A szocialista építkezést alulmunkásból, lakatosként követtem végig. Az iskolapadokból kapásból beleszópertem a kemény dologba, a nehéz fizikai munkába, a kezdetleges hórakkba. Hoffer-tractortól kezdve a vaslemezen húzták az anyagokat az egyik területről a másikra, hepe-hupás, úttalan utak között cipeltünk mindent, még a hegesztő palackot is.

— Lakatosként több területet végigjártam, így például az üzemet, a gyártási tevékenységet, majd gyártáselőkészítő lettem, aztán műszaki előkészítéssel foglalkoztam. Az üzem szerkesztésében, tulajdonképpen tervezői munkát 1965–1971-ig végeztem.

Üzemszerkesztés? Újság-szerkesztésről tudok, de, hogy mit jelent üzemet szerkesztetni, en nem tudom képzelni, sőt, először azt hittem, a főmérnök mond valamit másként. Aztán a kérdőjeles rákérdezésre elmondta, amit az üzemszerkesztésről tudni kell.

— Az Ércdúsító üzem működése során jötték ki azok a hibák, amik szinte lehetetlenné tették a folyamatos üzemvitelt. Flesben mentek a dolgok. Ha valahol hiba volt, azt azonnal egyeztetettük a végleges kollégákkal, azonnal nekiálltunk az áttevezésnek, s ahogy készültek a tervek, az iparosok máris nekiálltak a szerelésnek.

— Mindez a műszaki-

nak érdekes és élményteremtő munka volt. Nem az íróasztalnak dolgoztunk, hiszen amit megterveztünk, hamarosan láhattuk megvalósulva. Ilyen szempontból nagyon jó iskola volt akkor az üzem, és sokszor dobogott a torkomban a szívem, hogy a gyakorlatban stimmel-e, amit a rajzasztalon el- és megterveztem. De szerencsére mindig egyezett, így kudarokról nem mesélhetek.

— Ugyanakkor éreztem, vannak olyan pillanatok, amikor adott feladatok meghaladják a tárgyi tudásomat. Ezért kezdtem meg a Budapesti Műszaki Egyetem gépészmérnöki karán, a vegyipari szakka tanulmányaimat, munka mellett. Ezen egyetem évek alatt, 1971-ben kerültem a gépészeti osztályra, s 1973-ban fejeztem be tanulmányaimat.

— Az osztályon kezdetben az EDÜ, a Kís. Kut. üzem fejlesztési dolgozóival, s a Szolgáltató üzem belülről az öntővel, majd az üzemvitellel foglalkoztam. Később nem csak a szűkebb szakmai területtel, hanem koncepcionális dolgokkal is kellett foglalkoznom. Így jutottam el odáig, hogy területi főmérnökként dolgoztam mostani kinevezéseimig az az osztályon, ahol nagyon jó kollégák között közel két évtizedet töltöttem el.

A főmérnök ekkor egyenként villantja fel a volt kollégák nevét, beszélve szakmai tudásukról, emberi tartásukról, barátságukról. Érthető nosztalgia ez a javából, egy gyors összefoglalás.

Hosszasan mesél a Szolgáltató üzemmel kialakított szoros szakmai kapcsolatáról, a már megoldott, s megoldás előtt álló feladatok fontosságáról. Szól a jövő elképzeléseiről, a vállalat, üzemet illetően, a két alternatíváról, a megszűnéséről, a felszámolásról. Beszél a radikális költségcsökkentés szükségességéről, a piaci, üzleti tevékenység alapjainak megteremtéséről. Eközben színes prospektusokat, tervrajzokat, iratokkal teli dossziékat mutat. A jövő formáló tervek, elképzelések kézzel fogható tárgyi bizonyítékait. Azt, hogy nem tétlenkednek, piacot kutatnak, s próbálnak lépést tartani a múlt idővel.

V. T.

Miközben lelkileg készülünk egy esetleges vállaltfelszámolásra, s egyénekenként mérlegeljük jövőképünket, be kell azt is vallanunk, öt-tíz évvel korábban talán jobb lett volna ennek terítékre kerülnie. Ne döbbenjen meg a tisztelt olvasó, de megítélésem szerint, eleve mindannyian túl lennénk az egészen. És hát a változó világban már az is előny, amit magunk mögött tudhatunk. Túl azon, hogy tíz évvel ezelőtt hol voltak még ilyen árak, hol volt ez a száguldozó infláció, sőt, az akkori kevesebb fizetésünkben is jobban éltünk, mint a mostani bruttósított, nettó értékből. (Azt már csak a ferde írásjel között jegyzem meg, nem lenne V. sz. bányász az a maga félbehagyott bányatérségeivel, részben elkészült gépészeti beruházásaival, nem vásároltunk volna korszerű technikát, nem alkalmaztunk volna korszerű technológiát, s nem kellett volna — most úgy tűnik, teljesen feleslegesen — mindezekbe beleölni irtatlan mennyiségű testi-szellemi energiát.) Mert hát végül is bármennyire nyakatekert is ez az okoskodás, de a felszámolás esetén megiscsak azt kell majd mondanunk: — Mire volt jó ez az egész?

Rajtunk kívül kit érdekel, hogy van, egy bányánk, amelyik igazából még el sem készült, s a többi bányához képest még csak „serdülő korban” van. A sors fintora többek között az, hogy mostanra készült el a külszíni ércszállítás útvonala, nemrég sikerült megoldani, hogy az összes mozdony rádiótelefonon kapcsolatot tudjon tartani egymással és irányítójával. Ha messzire is, de emberibb körülmények közé jutottak a műszergyáriak, és többek között korszerű villamosirányító központtal lett gazdagabb a vállalat.

A Pécs-Szigetvár 120 kV-os távvezetékéről csatlakozó Ércdúsító üzem transzformátorállomás feladata a vállalat üzemi energiellátása, két 40 MVA-os transzformátorral. A bányászataknál lévő 35/6 kV-os transzformátorállomásokhoz távvezetékkel szállítják a villamos energiát, biztosítva a kettős betáplálási lehetőséget.

A korábbiakban a bányászataknál lévő transzformátorállomásokon szolgálatot teljesítő elektriikusok kezelték, irányították az általuk ellátott területeket. A kapcsolási műveletek végrehajtásában az állomások személyzete együttműködött és rutinszerűen döntötte el a teendőket.

Az üzemvitel és az üzemszervezés eseményeit elemezve, arra a megállapításra jutottunk — mondja **Undi László** művezető —, hogy a villamosenergia-ellátással szemben támogatott mennyiségi és minőségi igények rohamos növekedése, a transzfor-

mátorállomások és kapcsolóállomások szaporodása, a hálózatok bonyolultsága merőben új üzemviteli helyzetet teremtett.

Egy ilyen nagy kiterjedésű és bonyolult hálózat működése csak a legkorszerűbb technikai berendezésekkel ellátott, közvetlen beavatkozást is biztosító üzemirányító rendszer révén valósítható meg. Az üzemirányítás magában foglal minden olyan tevékenységet, amellyel a villamosenergiaellátás üzemeltetése, az elosztás folyamatosítása és a fogyasztók mennyiségi és minőségi energia igényének kielégítése biztosítható.

A gépészeti és energetikai főosztály, valamint a Szolgáltató üzem szakembereinek megbeszélései alapján született meg 1984-ben a döntés, a külszíni és föld alatti transzformátorállomások, kapcsolóállomások távjelző, távműködtető automatikáinak felújítására.

— 1984-es év második felében adatokat gyűjtöttünk — mondja a művezető — a villamosenergia-rendszerrel, megfogalmaz-

tuk az elvégzendő feladatok, az elérendő célt.

A referenciahelyek megtekintése, valamint a külső vállalatok szakembereivel folytatott tárgyalások után műszaki és pénzügyi szempontból is tisztázódtak a program megvalósításának lehetőségei és feltételei.

Az Oroszlányi Szénbányák Vállalat villamos fejlesztő csoportjával folytatott együttműködés során elkészült a II. üzemi, a IV. légaknai, az V. üzemi, az V. légaknai transzformátorállomás és hét föld alatti kapcsolóállomás telemechanikája. A Szolgáltató üzem transzformátorállomásán kialakított villamos üzemirányító központban a sémáiban az elektrikus a vállalat teljes villamos energia hálózatát látja és a villamosenergia-ellátást egy helyről tudja — számítógép segítségével — irányítani. Az elektrikusnak így már nem csak egy-egy részterületet kell ismernie, hanem a szobafal nagyságú sémátábla alapján a teljes vállalati villamosenergia-ellátást és e szerint is kell tudni dönt-

nie. Igaz, üzemszervezésben így az elektrikus a lényegesen több információ ismeret és beavatkozási lehetőség birtokában gyorsabban tud intézkedni. Az előbbieken felsorolt üzem transzformátorállomásokon e rendszernek köszönhetően nincsen személyzet, s így elektrikusok csupán három transzformátorállomáson dolgoznak. E rendszer a műszaki fejlődésen túl, jelentősen mondható létszámmegtakarítást is eredményezett.

Nemrég még azt mondtuk: Sok kicsi, sokra megy. Ma azt: A sok is kevés. Pedig tudnunk kell, csodák nincsenek, nagy lépésekkel nem juthatunk előbbre, mert egyszerűen nincs módunk az óriásléptekre. Be kell látnunk, sasszénny tudunk, ami mindig több az egy helyen állásnál. A fontos az, csupán okos, kis lépésekkel bár, de haladjunk előre, s mindegy, hogy mennyi lábunk, de maradjunk talpon, s ne üljünk egy percre se a hátsó felükre. Még, ha akarják, akkor sem.

V. T.

Támok, jármók és remények

Takács István, Mecsei László és Szabó István járomácsolatot építenek be. Csöndör László felvétele

A ventilátor éles sivitása lágy zenévé tompítja a jelzőberendezés berregését, amikor a IV. sz. bányászata hatodik szintjén nekiindulunk a 13-as csapat feltörésének.

A meredek és végteleenül hosszúnak tűnő fűguritón jókora kőkupacok között botladozva haladunk előre. A feltörés fényei már csak halványan derengenek mögöttünk, mire a második szkrépernél megpillantjuk a csapat tagjait.

Mecsei László, Takács István és Szabó István éppen az operátorral beszélgetnek, aki a fejét ingatja.

— Ez bizony meddő — mutat a műszerére, majd a tegnapi délután robbantott új fejéti kamrára.

— És az anyag? — kérdi **Mecsei László** csapatvezető, a főtehál szélén lepotyogott kövekre tekintve.

Bányász Tibor geofizikus, akivel épp most ér-

kezünk, a fejét csóválja. — Ha meddő a vājvég, akkor leállunk vele, akár, milyen jó érc is potyog le felülről. Új kamrát kell kezdeni mellette. Van itt érc még elég, néhány ezer tonna.

— Tényleg, mennyi idő alatt tudják majd ezt a szeletet leművelni?

— Szerintem, úgy október táján végeznek majd a leműveléssel — vélekedik a geofizikus.

— És utána?

— Utána is lesz hová menniük, van még érc elég.

— Október? — sóhajt a csapatvezető. — Minket most nem az foglalkoztat, mi lesz ősszel, hanem mi lesz velünk egy év múlva.

— Bizakodnak, hogy megmarad a vállalat?

— Hát, reménykedünk, mi mást is tehetnénk? De szörnyű így dolgozni, ebben a bizonytalanság-

keresünk, szóval, nem panaszkodhatunk, de kérdés, meddig. Ha tényleg el tudjuk adni az uránt, akkor nincs mitől félnünk.

— Mondják, akkor jelentős létszámcsökkenésre is szükség lesz — veszi át a szót **Takács István** szakvezető. — Mi biztos nem kerülünk az utcára, mert bányászokból most is kevés van.

— Csak már mondana valaki valamit! — fakad ki **Szabó István** szakvezető. — Borzasztó ez a bizonytalanság.

— És ha mégis be kell zárni a bányát?

— Akkor is dolgozunk, amíg csak lehet — mondja a csapatvezető. — Élni kell valamiből, no, meg, ha kiderül, hogy nincs tovább, csak az lehet a célnak, hogy minél többet keressünk. Amíg lehet...
— Szerencsére a többség így gondolkodik — fordul felém **Pálmái József** körletvezető-helyettes. — A jó csapatokkal nincs is gond, de félek, egyesek nem így reagálnának, ha mondjuk holnap kiderülne, a vállalat sorsa végképp megpecsétlődött.

Közben előkerül az utasítási könyv. A bányászok a remények világából visszacsöppennek a támok és jármók valóságába. Amíg a csapatvezető **Pálmái József** a további teendőket beszél meg, társai már hozzák is az új kamra nyitáshoz járomácsolatot építsenek. A reménynél csak a biztonság lehet fontosabb.

Nógrádi Gábor

Vállalkozási képességfejlesztő tréning

A Mecseki Ércbányászati Vállalatot és annak dolgozóit megrázó erővel érintette a felszámolással kapcsolatos kemény döntés. Egyik hónapról a másikra váltak bizonytalanná munkahelyi állások, családok egzisztenciái. A létszám leépítési folyamat már érezteti hatását Pécs város és Baranya megye munkacsoportjainak, és a vállalatnál dolgozóknak. A Mecseki Ércbányászati Vállalat valódi bezárása ma még felbecsülhetetlen mértékben sújtaná a régiót. Indokolt éppen ezért minden olyan lehetőséget ki próbálni, mely a meglévő problémákon enyhíthet.

A bányavállalatnál dolgozók leendő foglalkoztatásának egyik lehetősége a vállalkozás lehet. Ezt indokolja az is, hogy a dolgozók nagy része fiatal, ezért számukra a korkezdővezényes nyugdíjazás vagy a végkielégítés nem jelenthet hosszú távon biztos egzisztenciát. Segítheti a vállalkozások szaporodását az a tény is, hogy sokan több iskolai vezettséggel rendelkeznek, és az indoklásokhoz szükséges minimális tőke „hozzáférhetőségi” lehetőségei is javultak (pl. felemelt újrakezdési kölcsön). Úgy tűnik tehát, hogy az objektív feltételek a szükséges mértékben adókat lehetnek ahhoz, hogy a vállalat felszámolása által gerjesztett munkaerőpiaci problémákat érezhető mértékben csökkentés az újonnan alakuló vállalkozások.

Közel sem ilyen jó a helyzet, ha a szubjektív tényezőket vizsgáljuk. Az elmúlt évtizedekben hazánkban nem volt jellemző a vállalkozás-barát környezet. Más társadalmi rétegekhez hasonlóan a bányai ipari dolgozókban sem fejlődhetett ki a vállalkozási készség és a váltás szükségesség, a bizonytalanság traumákat okozhat nem egy ember esetében.

Ezt felismerve kezdeményezi és szervezi a MADISZ Mecsekfaljai Szervezete a vállalkozási képességfejlesztő tréninget. Szakmai háttérrel az OPTIMA Szolgáltató és Szervező Kft. biztosítja. A tréning időtartama: személyenként 30-50 óra. A Ságvári Endre Művelődési Házban tervezik a tréninget március 2-án indítva az első turnust. Egy turnus két hétvégét jelent, pontosabban kétszer a péntek, szombat, vasárnapi napokat.

A tréning alapvető célja a többi hasonló tanfolyammal szemben az, hogy az egyénekhez személyesen közelít. Az egyén vizsgálata során a tréning felhasználja pszichológusokat is, és olyan ismereteket ad az embernek, aminek alapján a résztvevő el tudja dönteni, alkalmas-e vállalkozásra vagy nem. A tematikája a tréningnek egyénekre épül fel, nem csoportos foglalkozás az, ahol az egy előadót figyeli mondjuk húsz hallgató. Ez az a plusz, amivel többet ad a tréning a korábbiakban elkezdett, meghirdetett tanfolyamoknál. Mindezen túl jogászok és közgazdászok szakértői csoportja ad tanácsokat az általános adózási, banki, pénzügyi ismeretéről. Azaz, a többi tanfolyamhoz hasonlóan szakmai tájékoztatást is nyújt.

Személyesen érdeklődni és jelentkezni Pécsen a Rét u. 4. sz. alatt az OPTIMA Kft.-nél, Gonda Tibornál lehet.

Nyílt levél a Szerkesztőségnek

Megütközéssel vettük tudomásul, hogy a Mecseki Ércbányászati Vállalat, amely állítólag a MÉV dolgozóinak lapja, tudatosan mellőzte a vállalat saját képviselőjének bemutatását, illetve utólagosan ígérte azt március 1-jei számában, a választási kampány legjelentősebb szakaszának befejezése utáni időpontra tervezni.

Ezzel szemben a lap február 15-én fél oldalon a Magyar Szocialista Párt jelöltjeit mutatja be, illetve ismerteti azok álláspontját, amikor közzismert, hogy vállalatunk dolgozói nemcsak ennek az egy pártnak szimpatizánsai.

Ezek után kétségessé vált számunkra a lap hovatartozása, illetve gazda-szemlélete.

Tisztelettel
Érdi Krausz Gábor
független jelölt
Gyulai Sándor
független jelölt
Szabó László
független jelölt

A nyílt levélre magánlevélben válaszoltam, itt csupán két kérdésre térek ki: - Miért jelentem meg a lapban az MSZP álláspontját? Mert joga van hozzá. - Miért éppen az MSZP álláspontját jelentem meg? Mert más párt ezt egyelőre nem igényelte.

A szerkesztő

Művelődésünk szórakoztunk

A Ságvári Endre
Művelődési Ház
februári programjából

1-jén séta az Allatkertben a Bóbíta Színház vendégszínháza. Belépődíj: 30 forint.

5-31-ig: A Stúdiógalériában Perleki Károlyné és Bogáthy Ferenc a Képzőművészeti Műhely tagjainak tűzománca kiállítását. A kiállítást 5-én 17 órakor dr. Pandur József nyitja meg.

5-én 17.00 órakor: A Képzőművészeti Műhely esztétikai előadássorozatának Népművészeti alapsmeretek címmel dr. Pandur József előadása.

11-én 10.00 és 13.30 órakor rendhagyó iskola mozi a 39-es dandár úti általános iskolásoknak március 15-e alkalmából.

Ságvári Mozi

3-án: A shogun árnyéka (amerikai film)
4-én: Meghalni a szerelemért (amerikai film)
10-én: Vaklárma (amerikai film)

11-én: Rémálom az Elm utcában (amerikai film)

Az előadások 16.00 és 18.00 órakor kezdődnek.

9-10-11-én a Művelődési háznál működő relaxációs nyelvtudományi hallgatók egyetemi oktató vezetésével „Agykontroll konzultáció” vehetnek részt.

8-án a vállalat nyugdíjas alapszervezet nőnapjára kerül sor.

6-án, 7-én és 14-én Örkényi István: Forgatókönyv a Harmadik Színház és a PNSZ közös előadása a PNSZ Szobaszínházban este fél 8 órakor.

Egyetemi oktató vezetésével Konzultáció az Agykontroll-ról

a Ságvári Endre Művelődési Házban

A világszerte elterjedt egészségvédelmi programok, a keleti és nyugati tanulási módszerek, a természetes gyógymódok és a szellemi teljesítmények fokozása iránti igény — ha lassan is — elérte hazánkat, városunkat.

A Ságvári Endre Művelődési Ház relaxációs nyelvtudományi hallgatók januárban már kipróbálhatták a koncentrációs fejlesztés, a jóga, a meditáció játékos elemait és hatását.

Március elején egyetemi oktató vezetésével José Silva világhírű módszerével az Agykontrollal ismerkedhetnek az érdeklődő hallgatók. Az előadóval a háromnapos rendezvény előkészületei közben beszélgetünk.

— Engem meghatott, amikor azt a kifejezést használtam, „hiszek ebben a módszerben”. Olyan ritkán és olyan kevés dologban hiszünk mostanában...

— Azoknál az embereknél, akik semmiben sem hisznek, ez a módszer nem is működik igazából. Csak pozitív beállítottságú embereknél tud hatékony lenni. Ennek magyarázata azonban részletesebb tanulmányt igényelne. Tudományos mélységben még nincs is feltárva. Ez a módszer nagyon nagy számú eset, tehát a statisztika alapján bizonyított. Amerikában már régóta használják, és laboratóriumi kísérletek alapján bizonyították, hogy a módszernek szignifikáns hatása van.

— Nem tart attól, hogy orvos és kutatótársai nem jó szemmel nézik, hogy Ön ezzel a témával foglalkozik?

— Amerikában is nagyon nehezen tört be a tudományba. Annak ellenére, hogy ma már sokan hisznek benne, még jelenleg sem teljesen elfogadott, tudományosan nem megalapozott. De sok ilyen kérdés van még a biológiában ezen kívül is, melyekről először hipotéziseket állítanak fel, és ha működik — bizonyos fenntartásokkal ugyan —, de el kell fogadni. Különben a tudományt mindig a hitelenség viszi előre. A teljes hit legalább olyan veszélyes, mint a teljes hitelenség.

— Ön angolul már éveken ezelőtt olvasta Silva módszerét. Hogyan került vele kapcsolatba?

— Magánemberként, hobbiként már diákkoromban is érdekelt a jóga, a meditáció, a távolkeleti parapszichológia. Valószínű, ez alkat kérdése. Szerettem magamban előidézni a meditációs állapotot, melyet olyan hatékonyan éreztem. A spontán meditáció, amit sokan használnak, persze nem olyan hatékony. A Silva féle módszer azért jó, mert egyszerű és a meditatív állapotot könnyen elérhetővé teszi. Módszer ez, mint például Pavlov módszere, aki csengőre elérte a nyálkiválasztást.

— Ezzel az egyszerű módszerrel el lehet érni,

hogy agyunk Alfa állapotba kerüljön, mely állapot intuitív gondolkodásra nagyon alkalmas. A Béta állapot az ébrenlét szintje. Egy hasonlóan úgy tudnám ezt az állapotot jellemezni, mintha a Béta állapot egy rádióállomás lenne, melyet más állomások zavarnak. Az Alfa állapot pedig olyan „vevőkészülék”, mely ezeket a zavaró „állomások” teljesen kiszűri, és csak a hallgatónak legfontosabb „állomás” jön be rajta. Ez az Alfa állapot azért olyan érdekes, mert agyunk ebben az állapotban megtartja gondolkodását, cselekedetünk irányított.

— Ho néhány szót a kihasználatlan jobb agyféltekéről mondana...

— Már gyermekkorban elnyomják a jobb agyféltekét, neveletésünkkel, mely szerint ez illik, az meg nem illik. A jobb agyfélteke felelős önmagunk ihletett állapotáért — ezért is mondják, hogy ihletett állapotban van pl. a festő vagy költő, akiknél nem jönne létre az alkotás e nélkül az állapot nélkül. Ebben az állapotban mély meglátásokra, intuíciókra vagyunk képesek. Ha a jobb agyféltekét nem nyomnák el, az ösztönök uralkodnának, nem lenne törvényes rend, mindenki a saját énjét adná — ezért fontosak a Béta állapot betanított kontrolljai.

— A magyar embereknek temperamentumuk, alkatuk miatt mennyire lesz majd alkalmazható Silva módszere?

— Szerintem nagyon. A magyarok bal agyféltekéje ugyanis nem olyan domináns, hogy annyira elnyomná a jobb agyféltekét.

— Philadelphiái pszichiáterek szerint „Ha valaki megtapasztalja az eredményeket, amiket ezen a tudatszinten el lehet érni, akkor a későbbiekben már meg se kísérel ennek használatát nélkül fonos döntéseket hozni, vagy problémákat megoldani”. Ön, hogy van ezzel?

— Hajnalban ébredek. Ot és hat óra között ebben az állapotban munkáimat értekelem, és döntök.

— Miért vállalja a módszer terjesztését?

— Biztos vagyok abban, hogy a módszernek megvan a helye a mai világban. A magyarországi állapotok most szörnyűek. Az emberek kimerültek, idegesek, meg van rá az okuk. Az emberi viszonyok megromlottak, az intolerancia óriási méreteket öltött. Ha ez a módszer Magyarországon elterjedne, sok szenvedélybeteg is meggyógyulhatna, mert bízhatnak önmagukban, és hagyának időt önmagukra is.

— Ez az a momentum, mely arra késztet, ne séggyeljem azt, hogy emeltet a módszer mellett kiálljak. Van jövője. Egy igazi demokratikus országban fontos, hogy minden ember megtalálja önmagát, törödjön önmagával.

Dr. Roisz Andrásné

II. A foglalkozási ártalmak és betegségek

Közismert az a tudományos megállapítás, hogy az ember a munka tette emberségre. Osunk a munka segítségével fejlődött homo sapiens. Sajnálatos az a tény, hogy ugyanakkor egyes foglalkozásokban a munkakörülményekből eredő hatások egészségkárosodást, betegséget is okozhatnak.

Az ember a környezetében fellépő káros hatásokhoz bizonyos mértékig alkalmazkodni képes. A környezeti hatásoknak azt a nagyságrendjét, amely hosszú időn keresztül minden káros következmény nélkül elviselhető, megengedhető értéknek vagy koncentrációnak nevezzük. Ha azonban az egészségkárosító hatás intenzitása vagy a behatás időtartama túllépi egy határt, heveny vagy idült ártalom, illetve betegség következhet be.

A foglalkozási betegség gyűjtőfogalomba tehát azokat a megbetegedéseket soroljuk, amelyek kizárólag vagy főleg bizonyos foglalkozásokban fordulnak elő, vagy egyes foglalkozásokban lényegesen gyakoribban, mint másokban. A foglalkozási betegség oka, tehát mindig az adott foglalkozásban előforduló károsító tényező(k) hatása. A foglalkozással összefüggő károsító tényező vagy kizárólagos oka a foglalkozási betegségnek, vagy csak elősegíti egyes, más okból kifejlődő betegségeket gyakrabban előfordulását.

A fentiek alapján a foglalkozási betegségnek két csoportját különböztetjük meg:

1) Az úgynevezett specifikus foglalkozási betegségeket mindig valamely foglalkozásban előforduló sajátos károsító tényező kizárólagos következményeként jönnek létre. Példárá a különböző porok belégzése folytán fellépő tüdőmegbetegedések; mint a szilikózis, azbesztózis, az aluminózis stb., a zaj okozta halláskárosodás, az ionizáló sugárzás által kiváltott sugárbetegség, a vibrációs ártalom, a különböző vegyi anyagok (ólom, higany, szénmonoxid, növényvédőszer stb.) által okozott mérgezesek. Ezeknél a betegségeknél a foglalkozásból eredő károsító tényező és a megbetegedés közötti ok-okozati összefüggés minden esetben egyértelműen megállapítható. A specifikus foglalkozási megbetegedéseket a kórok szerint osztályozzuk: 1. porok, 2. különböző fizikai tényezők, (sugárzás, zaj, vibráció) 3. túlnyomás, 4. vegyi anyagok, 5. csontok és ízületek túlzott, vagy egyoldalú igénybevétele, 6. fertőzések által okozott betegségek.

A specifikus foglalkozási betegségek bejelentése kötelező. Minden orvos, aki foglalkozási betegséget észlel, köteles azt a KÖJÁLNak és az egészségügyi hatóságoknak jelenteni, mindennek előtt azért, hogy az egészségügyi szervek a körülmények vizsgálása alapján megtegyék mindazokat az intézkedéseket, amelyekkel a további megbetegedések elkerülhetők.

2) Tágabb értelemben nem specifikus foglalkozási betegségnek nevezzük azokat a körképeket, amelyek minden foglalkozásban és

lakosság minden rétegében előfordulnak, mégis egyes foglalkozásokban feltehetően gyakrabban jelentkeznek. Ilyenek például a mozgásszervi megbetegedések a bányászoknál vagy a kohászoknál.

A foglalkozási ártalom, vagy betegség nem szűrhető el a munkakörvetéleménye a munkának. Az esetek nagy részében műszaki és (vagy) orvosi intézkedésekkel az ártalmak súlyossága jelentősen mérsékelhető, sőt sokszor el is kerülhető a megbetegedés. A felvételi és időszakos orvosi vizsgálatok a veszélyeztetettek gondozása, illetve a műszaki balesetelhárító és egészségvédő óvintézkedések pontos megtartása, ártalmas anyagok és technológiák ártalmatlanokká való helyettesítése, egyéni védőeszközök alkalmazása, a veszélyes munkakörökben foglalkoztatott munkaidőjének csökkentése, mind azt a célt szolgálják, hogy a munkavégzés minél kevésbé károsítsa a dolgozó embert.

Ha minden igyekezet ellenére a foglalkozási betegség átmenetileg, vagy maradandóan munkaképesség csökkéntést okoz, a beteg járadékra jogosult. A munkaképesség csökkenés megállapítására vonatkozó kérelmet a Társadalombiztosítási Igazgatósághoz kell benyújtani. A munkaképesség csökkenés mértékét az Országos Orvosszakértői Intézet (OOSZI) állapítja meg. Ennek fokozatai: 1. fokozat: 16-25%, 2. fokozat: 26-35%, 3. fokozat: 36-49%, 4. fokozat: 50%-felett. Az utóbbi csoportban a beteg rokkantnak minősül.

Dr. Debreczeni László

Horváth Olivér kiállítása

„Horváth Olivér képzőművész márciusra tervezett kiállítása a Pécsi Kisgalériában méltóképpen illeszkedik a pécsi, baranyai művészek alkotótevékenységét bemutató rendezvények sorába” (Fischer János, a Baranya megyei Tanács Művelődési Osztályának vezetője).

Mintegy harminc év munkásságát bemutató kiállításra készül a mester. A barcsi polgári iskola, a bonyhádi evangélikus gimnázium, a pécsi tanárképző főiskola hallgatói, majd pedig a Ságvári Endre Művelődési Ház képzőművészeti szakkörének tagjai között több százán tőle tanulmányt a szakmát. Az 59 csoportos és a 40 egyéni kiállítás munkái a felhasznált anyag tulajdonságainak tiszteletét sugallják, melyet főiskolai mestertől tanult és tanítványainak továbbadott. Munkásságát mindvégig a tanár és az alkotótevékenységéről lemondani nem akaró művész harca jellemezte, időnként nem kis erőfeszítést követelve. Talán ennek is köszönhető, hogy hetvenen túl is töretlen alkotókedvvel dolgozik és vezeti csoportját. Munkáit nyolc múzeum, számos közintézmény őrzi.

A március 2-án megnyíló kiállítás munkáinak széles választékát mutatja a látogatóknak.

Nyílt levél

a Regionális Egyeztető Fórumhoz, egy MÉV-ből szerveződő vállalkozás létrehozásának problémáiról

Tisztelettel kérjük a REF választát, illetve állásfoglalását az alábbiakban felsorolásra kerülő kérdésekkel kapcsolatban.

Szociális blokk: Az érvényben lévő rendelkezések szerint a végkielégítés és az eszközvásárlási támogatás kizárják egymást. A fenti két támogatás vagyosságát indokolatlannak és logikátlanak tartjuk, ezért kérjük a REF ismereteinket bővítő felvilágosítását, illetve a megfelelő országos hatáskörű szervtől történő állásfoglalás kérését.

Kérjük a REF-et, adja írásban véleményét a MÉV MSZI által történő kiközvetítésnek feltételeiről, különös tekintettel a kiközvetítési időtartamra.

A MÉV-ből kiváló 10-15. vállalkozás szervezésére van lehetőség. Az MSZI viszont — a jelenlegi előírások értelmében — a kulcsberek kiközvetítésével meghiúsítja ezen tervezett vállalkozások egy részét.

Kérjük a REF kezdeményező közreműködését ezen ellentmondás feloldásával kapcsolatban.

Eszközvásárlási támogatásban valóban csak az részesülhet, aki igénybe vette az újakezdési kölcsönt? Amennyiben nem, úgy az eszközvásárlási támogatást igénybe vevő is automatikusan tagja lesz a vállalkozásnak az újakezdési kölcsönt igénybevevőhöz hasonlóan?

Mi az eszközvásárlási támogatás igénylésének konkrét ügymenete? Milyen nyomtatványokat, hol kell kitölteni? Az egyén vagy a vállalkozás kapja ezt a támogatást?

Pénzügyi blokk: Az újakezdési kölcsönt miért nem veheti igénybe a vállalkozás?

Ha csak személyek vehetik föl és ezt követően csak a vállalkozás kezeli, akkor miért nem törlesztheti — a személy adózott jövedelméből — maga a

vállalkozás? (Kérésünkre az OKHB PM állásfoglalást kér a fenti témában.)

Az újakezdési kölcsön fedezeti garanciájáról — a szükséges feltételek teljesülése esetén — az Ipari Fejlesztési Bank miért nem tekint el, amikor erre a célra az ÁBMH-val kötött megállapodás értelmében külön keret áll rendelkezésre? Banki információink szerint fenti kedvező feltételekkel már kaptak vállalkozások vállalati kölcsönt. A 4 éves futamidő esetenként nem nőhetne 10-re?

Valóban van arra lehetőség, hogy egy vállalkozás tagjai alkalmazottként igénybe vegyék az új munkahelyteremtő kölcsönt?

Mikor várható az ÁFI és a Baranya megyei Tanács egységes koncepciója az új munkahelyteremtő kölcsönnel kapcsolatban?

Véleményük szerint van-e realitása annak, hogy egy, a MÉV-ből szerveződő vállalkozás a végkielégítésből, újakezdési kölcsönből, eszközvásárlási támogatásból és új munkahelyteremtő kölcsönből származó pénzbeli betéteit április 1-jéig a már megnyitott bankszámlájukra befizessék?

Írásbeli válaszaikat és állásfoglalásaikat köszönve maradunk tisztelettel:

a MÉV
önállósági törekvő
egysége

Közlemény

Az ÁBMH tájékoztatása szerint a nyelvi képzés csak abban az esetben támogatható a Foglalkoztatási Alapból, amennyiben az idegen nyelvtudás hiánya a munkahely elvesztését okozza, vagy annak betöltését akadályozza. Ezekben az esetekben is csak a képzést nyújtó nyelvi képzésre adható támogatás, amely vagy nyelv- vizsga letételét jelent, vagy idegennyelvi oktatást is magában foglaló, szakmai képzést nyújtó átképzést jelent.

Mivel a vállalatnál szervezett nyelvtanfolyam a fenti követelményekbe nem illeszthető, így az ÁBMH támogatni nem tudja.

Dr. Fodor Imréné
B. m. Tanács V. B. MÜ. O.vh.

A vállalat kezdetéről, múltjáról...

Az utolsó expedíciós

A kővágótöltési ötholdas gazda fia, Turán Ferenc húsz évesen, 1954. júliusában jelentkezett a még meglévő munkakönyvében ott a mai fülnek is különösen csengő MASZOBAL 2. EXPEDÍCIO-nál munkára. Tu-

Többszeletes fejtés alábújjással

A többszeletes fejtési módszert már elég régóta alkalmazzák vállalatunk bányüzemeiben. E technológia lényege, hogy miután az érclencse felső részét a szokásos módon letermelik, a területet lepadolják — dróthálót feszítenek ki és rögzítenek a talpon —, a fejtésben lévő ácsolatokat kirabolják, új kamrát nyitnak és a padolás alatt folytatják a művelést. A hálóra lehulló és „lejövesztett” kővekre azért van szükség, hogy az így létrejövő műfőte alatt biztonságosan lehessen ácsolni. (Tehát az ácsolatokat legyen mihez „nekifeszíteni”.)

A hagyományos fejtéseknél is előnyösen alkalmazható az említett módszer. Egyszerűen új szkréperkamrát képeznek ki egy szinttel lejjebb a feltörésekben, és a műfőte alatt máris folytathatják a termelést. Az önjáró technikánál — a GHH-s fejtésekben — viszont nem ilyen egyszerű az alábújjás. Korábban csak új rámpákról, új vágatokat hajtva tudtak csak a műfőte alá jutni, ami nem is gond addig, amíg a termelés „ércben megy”, viszont növeli a költségeket, ha meddő kőzet ki-termelésével jutnak oda.

Ez a probléma sokáig foglalkoztatta a III. sz. bányüzem szakembereit, míg végül Cs. Tóth Ferenc, Szűdy Béla és Takács György kidolgozta az alábújjás egy sokkal gazdaságosabb technológiáját.

Ennek lényege, hogy

domásom szerint Ő az egyetlen ma még aktív dolgozó a vállalatnál, akit meglévő munkakönyvében ott a mai fülnek is különösen csengő MASZOBAL 2. EXPEDÍCIO-nál munkára. Turán Ferenc húsz évesen, 1954. júliusában jelentkezett a még meglévő munkakönyvében ott a mai fülnek is különösen csengő MASZOBAL 2. EXPEDÍCIO-nál munkára. Turán Ferenc húsz évesen, 1954. júliusában jelentkezett a még meglévő munkakönyvében ott a mai fülnek is különösen csengő MASZOBAL 2. EXPEDÍCIO-nál munkára. Turán Ferenc húsz évesen, 1954. júliusában jelentkezett a még meglévő munkakönyvében ott a mai fülnek is különösen csengő MASZOBAL 2. EXPEDÍCIO-nál munkára. Turán Ferenc húsz évesen, 1954. júliusában jelentkezett a még meglévő munkakönyvében ott a mai fülnek is különösen csengő MASZOBAL 2. EXPEDÍCIO-nál munkára.

már az érces terület határán, a már kihajtott „első szelet” vágatról, vagy rámpáról alábújjának a műfőtének. Az újítóknak ennek során jónéhány problémával kellett szembenéniük.

Az egyik legfontosabb az volt, hogy a padolás, tehát a drótháló kellő biztonságát nyújtson, különös tekintettel arra, hogy azt az utolsó néhány méteren a vágat, illetve a rámpa főtéjéhez kellett erősíteni. Egy háló a levegőben kifesztítve légornáskok életét menti meg a cirkuszban, de bányabeli viszonyok között nem sok biztonságot nyújt. Ezért a ferdén felfelé ívelő padolás alatti részt tömedékanyagból töltik ki, melyre a háló felfekszik. A tömedékezés végén a már kirabolt szelet főtéjét „provokálják”, azaz lerobbantják, így a hálóba elegendő anyag hullik. Így már meglehetősen biztonságos műfőte áll rendelkezésre az alábújjáshoz.

Lépésről lépésre kiszálítják a háló alatti tömedékanyagot úgy, hogy biztonságosan ácsolhatnának, miközben a talp „felszedésével” lefelé haladva alábújjának a padolásnak.

Ma, amikor a költségek csökkentésének még a korábbról is nagyobb a jelentősége vállalatunknál, aligha kell magyarázni, hogy mennyit ér minden méter meddő kihajtásának „megspórolása”.

Cs. Tóth Ferenc, Szűdy Béla, Takács György újítása az elmúlt években csaknem egymillió forint megtakarítást eredményezett.

N. G.

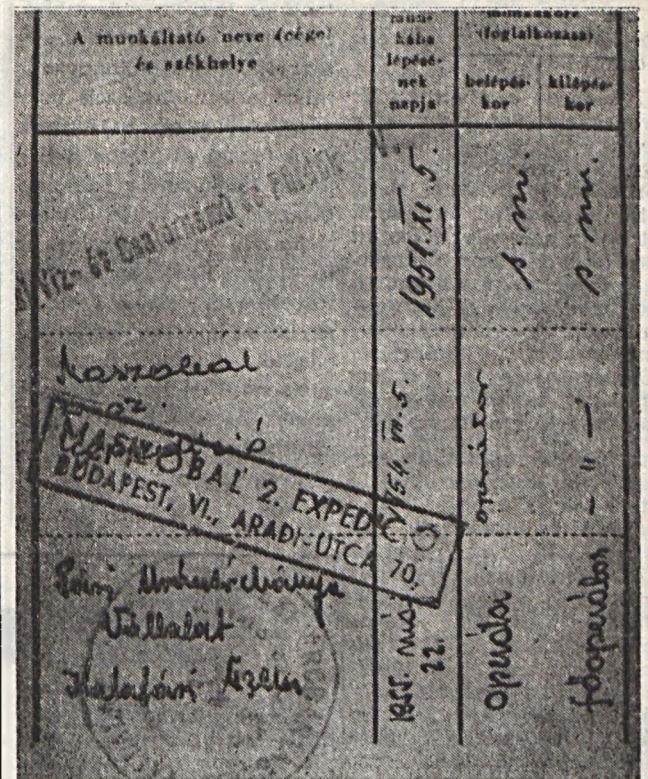

korára emlékezeti a vizsdatekintőt. Természetesen nem a bélyegző alkalmazottság itt az érdekes, hanem ami e mögött van. A vállalat kezdete, múltja.

Az expedíció főhadiszállása Kővágószőlősn volt, egy régi parasztházban, ott, ahol most a posta van. Szovjetek voltak a főnökeink, úgy emlékszem a mi vezetőnk, a kutatásé Andrej Petrovics geofizikus volt. Jól emlékszem még a meséli Turán Ferenc — a tolmácsokra, Frölich Gyuszira, Budavári Gáborra.

Három hónapot dolgoztam 1954-ben operátorként, s mivel télen nem volt kutatás, s az árok-

nek” nevezett járgány, a terepi munkákhoz viszont viron járt. A természet közelsége miatt mindvégig érdekelt a munka, és érdeklődését hamar felkellették a nap mint nap használt műszerek. A kezdetben alkalmazott Geiger—Müller féle számláló, majd a későbbiekben alkalmazott mágneses — az elektromos kutatást figyelte, — végezte őszinte szeretettel. Mert bevallja, mindvégig szerette a munkáját. Hosszasan ecseteli azt a 14 évet, amit az országjáró kutató csoporttal együtt töltött el. Mesél a Sopron környéki, a balatoni, a velencei, a villányi, az észak magyarországi térségben végzett munkákról, a tájról, az er-

Éves szinten közel kétmilliós megtakarítás

Ha valaki nekem néhány hete azt állítja, hogy egy ventilátorral annyi levegőt tud továbbítani, mint két ugyanolyan másikkal, akkor bizonyára viccnek veszem a dolgot és vaslogikával azonnal rávágom, hogy: ja, persze, mert az a második nem működik!

Pedig Iványi Józsefnek, a IV. sz. bányüzem szellőztetési mérnökének újítása egyebet közt azért olyan értékes, mert az általa kidolgozott módszerrel valóban elegendő egy ventilátor oda, ahol korábban kettőt használtak.

Tudvalevő, hogy a bányamézők szellőztetéséhez elég nagy mennyiségű levegőre van szükség. Az az

áthúzó légáram, amely a szállító aknától a légaknáig járja végig a bányát, viszont úgy „magától” nem jutna el mindenhova. Ezt a fő legútvonalaktól távolabb eső területekre ventilátorokkal, úgynevezett segédszellőztetőkkel kell eljuttatni a megfelelő mennyiségű levegőt.

Igen ám, csak hogy ott, ahová befúvatják a levegőt, nagyobb lesz a nyomás, mint ahonnan szívják, ezért a levegő, ha nem állják útját, visszarámlik. A légútvonalon légaftók vannak, amit csak akkor nyitnak ki, amikor például egy csilleszerelvény áthalad rajtuk, így csak viszonylag rövid ideig áramlik visszafelé a levegő.

Iványi József újításának a lényege, hogy a léggátba épített ventilátorra megfelelő hosszúságú rakatot (légcsonacsövet) szerelnek, és az így keletkező szivóhatás eredményeként a léggátot át nemhogy visszafelé áramlik a levegő, hanem még egyszer annyi jut a kívánt bányatérsgébe, amennyit egy berendezéssel egyáltalán át lehet „pumpálni”.

Ez a légsugár-működtetésű légáram-szabályozás (ez az újítás pontos megnevezése) minden olyan helyen alkalmazható, ahol úgynevezett áthúzó szellőztetés van. A dolog érdekessége, hogy ez a megoldás olyannyira ellentétes az elfogadott elmélettel, hogy azt a hallgatót,

aki mondjuk ilyent állít, feltehetően megbuktatnák az egyetemen.

Persze, egy dolog az elmélet és megint más a gyakorlat. Az ötlet egyébként nem most született. A légsugár-működtetésű légáram-szabályozást Iványi Józsefék legelőször tíz évvel ezelőtt alkalmazták, azóta ez a módszer már széles körben elterjedt.

És hogy a gazdasági haszna hogyan mérhető? Nos, egy SZVM 6M típusú ventilátor évente 192 ezer forintnyi áramot fogyaszt. Az újítás tehát — tíz ventilátor kiváltásával — közel kétmillió forint megtakarítást eredményez éves szinten a vállalatnak.

N. G.

ésókhöz kellett volna átmennem, felmondtam. A következő év májusában viszont ismét jelentkeztem, s vissza is kerültem a régi helyemre. A kutatásnál akkor 2 csoportban 9-9 ember dolgozott. Az egyik az I. üzem területén, a másik, ahol én is voltam Bakonya térségében az 1953-ban légi mérésekkel felderített urán földi ellenőrzését végezte. Kerestük az anomáliákat.

Visszaemlékezései során Turán Ferenc beszél a régi munkatársakról, Barna Béláról, Dékány Lászlóról, és Szabó Sándorról. Miközben emlékei között kutat, amolyan pihentetőül említi, hogy a kezdetben az expedícióknak volt két autója, egy általuk „libakergető-

dókról, a terepi munka mindig új arcát mutató mindennapjairól.

Ugyanúgy felidézti a bakonyi kutatást, az akna-, az üzemépítés hajdan volt múltját. Beszél arról is, hogy országjáró munkája 1972-ben véget ért, azóta a geofizikai osztályon dolgozik, s bányüzemi ellenőrző karotázis méréseket végez. Elmondta azt is, hogy másokhoz hasonlóan Ő is nehezen éli meg a vállalat utóbbi, gondokkal tarkított nehéz hónapjait. Nem hiszi el, hogy az ország olcsóbban jut majd fűtőelemhez, ha minket felszámolnak, és azt sem érti, miért jó az, hogy mind több ember jut kenyérkereset nélkül az utcára.

V. T.

BESZÁMOLÓ

a Mecseki Ércbányászati Vállalat 1986–1990. évi kollektív szerződése 1989. évi végrehajtásának tapasztalatairól

Vállalatunk 1986-ban egységes szerkezetben kiadott 1986–1990. évekre vonatkozó kollektív szerződését az igényeknek megfelelően 1989. év végéig hét esetben módosítottuk. Igyekezünk a vállalati gazdálkodási körülményeknek és az érvényes jogszabályok előírásainak megfelelő kollektív szerződést készíteni. Tapasztalatunk, hogy dolgozóink mindig nagy érdeklődéssel kísérik vállalati jogszabályalkotó tevékenységünket, így a dolgozók elvárásait is próbáltuk kielégíteni a szabályzatok megszerkesztésével.

A kollektív szerződésben foglalt megállapodások 1989. évi tapasztalatairól, az 1989. évre vonatkozó juttatások teljesítéséről az alábbiakban számolunk be.

Bányászati tevékenységünket azonos szinten terveztük az előző évvel.

Gazdálkodási tevékenységünk

Az 1989. évi termelési és gazdálkodási tervünket az előző évek gyakorlatának megfelelően készítettük el. Tervünket a vállalati szakszervezeti bizalmi testület — az éves bérpolitikai irányelvekkel együtt — az 1989. március 17-én tartott ülésén tárgyalta meg és hagyta jóvá. Eszerint bányászati tevékenységünket azonos szinten terveztük az előző évvel, a vegyi feldolgozásnál kissé csökkentéssel számoltunk. Földtani kutatási, beruházási, és műszaki fejlesztési munkáinkat a termelési célkitűzéseinkkel összhangban terveztük.

Létszámunkban szintentartást, a munkaerő-forgalom csökkenését, létszámunk jobb foglalkoztatottságát tekintettük feladatunknak. Költséggazdálkodásunkban 3 százalékos csökkenést irányoztunk elő.

Éves munkánk — mint ismeretes — nem az eredeti célkitűzéseink szerint alakult. Az uránbányászat és a feldolgozás gazdasági helyzetének alakulása következtében a Minisztertanács április 10-én tartott kabinetülése állásfoglalást hozott az uránbányászat felszámolására, amelyet Horváth Ferenc ipari miniszter — akkor még államtitkár — előzetes tájékoztatás nélkül hozott nyilvánosságra és arról dolgozóink a televízió április 30-ai adása útján értesültek. Földtani kutatási tevékenységünkben hetes bizonytalanságot okozott a geológiai hitelkeret folyósításának a megvonása. Júniusban részlegesen, majd júliusban véglegesen leállítottuk a bányabeli és a külszíni földtani kutatást. Leállítottuk az V. sz. bányauzemek beruházási munkálatait is.

A Minisztertanács szeptember 22-én határozata — amelyben az uránbányászat mielőbbi felszámolásáról határozott — munkánkat érdemben megváltoztatta. Ennek jellemzői az alábbiak:

— leállítottuk a feltáró és előkészítő vágathajtást, a IV. negyedévesben már csak a fejtési tevékenységhez kapcsolódó fejtésközi vágathajtást;

— felbontottuk a szerződést a lengyelekkel és a Bányászati Aknamélyítő Vállalattal. Az V. sz. bányauzem minden folyamatban lévő beruházási munkáját leállítottuk;

— megkezdtük a bányabezárási munkákat;

— folyamatba tettük anyagmerendéseink felülvizsgálatát;

— az éves terv időarányos teljesítése helyett a IV. negyedévesre operatív célkitűzéseket állapítottunk meg. E célkitűzéseket üzemünk teljesítették.

Eves munkánk alakulását — a szakmai tervhez viszonyítva — az alábbi fontosabb mutatók minősítik:

A saját kitermelésű kőzet mennyisége 10,5 százalékkal, a vágathajtás mennyisége 12,2, a bányafúrás mennyisége 13,2, a kitermelt nyersérc fémtartalma 8 száza-

lékkal csökkent az 1988. évi tényhez viszonyítva. Csökkent az ércosztályozás és vegyi feldolgozás mennyisége is. A vegyi dúsítvány export csökkenése 5,6 százalékkal volt.

Munkajogi állományi létszámunk egy év alatt 7225-ről 5799-re csökkent. A nagymérvű csökkenés részben tudatos munka eredménye, azonban abban részes dolgozóink önkéntes elhatározása is. Nemcsak a nélkülözhetők távoztak, hanem olyanok is, akiknek munkájára a továbbiakban is szükségünk lenne.

A felettes szervek által előírt gazdálkodási feltételeket betartottuk.

Munkaviszony

Az 1989. évi vállalati létszámtervünket 97,1 százalékkal teljesítettük. Az éves tervünket már úgy állítottuk össze, hogy a vállalati közvetlen tevékenységhez nem tartozó részleg, személyek átadásával számoltunk, ezzel is csökkentve a korábbi létszámállományt.

Vállalati létszám-gazdálkodásunkat jól elhatárolható két szakasz jellemezte a múlt évben. Az első félévben — a külszíni kiszolgáló létszám csökkentése mellett — fokozott energiát fordítottunk a termeléshez szükséges föld alatti — ezen belül a produktív — létszám megszerzésére. E cél érdekében növeltük a sajtóban, rádióban a felvételi hirdetéseket, együttműködési szerződéseket kötöttünk több megyei munkaügyi szolgáltató irodával a munkaerő biztosítása érdekében.

A második félévben — a vállalati tevékenység korlátozásának hírére, majd a minisztertanácsi döntés hatására — a felvételi zárlatot elrendeltük, s megkezdtük a létszámleépítést. Ezen belül legjelentősebb volt a Kutató-mélyfúró üzem felszámolása miatti létszámcsökkentés, a korongedemnyes nyugdíjaztatás, megkezdése a 63 százalékos bányászati keresetkiegészítést igénybe vevő dolgozók leszámoltatása, Több dolgozó a bizonytalan további foglalkoztatás miatt máshol keresett munkahelyet, s vállalatunktól leszámolt.

Fokozott energiát fordítottunk a termeléshez szükséges föld alatti létszám megszerzésére.

Annak ellenére, hogy 1989. év végén a bányauzemekben a termelési korlátozás csak a feltáró, előkészítő munkák leállítását jelentette, a vajúgói létszám fokozatosan csökkent. A vajúgói létszámtervet csak 89 százalékkal teljesítettük.

A létszám-szerkezet átalakítása érdekében több dolgozó munkaviszonyát meg kellett szüntetni. A felmondásoknál figyelembe vettük a kollektív szerződésben meghatározott felmondási időket. Az öregségi nyugdíjkorhatár elérése miatt 71 főnek, rokkantsági nyugdíjazás miatt 12 főnek mondtunk fel. Fegyelmi elbocsátásban részesült 18 fő.

A minisztertanácsi határozatban kapott lehetőséggel élve 200 fő korongedemnyes nyugdíjaztatást kértünk. Az engedélyek alapján — zömmel az év végén — e dolgozók le is számoltak és nyugállományba kerültek.

Az elmúlt évben is folyamatosan foglalkoztunk a 3 ezer, illetve 4 ezer föld alatti műszakot teljesítő dolgozók kiemelésével és bányászati keresetkiegészítésben való részesítésével. Az év folyamán 160 dolgozó vette igénybe a bányászati keresetkiegészítést. A kifizetett bányászati keresetkiegészítés összege 48 millió 817 ezer forint volt.

Továbbra is jelentős számban voltak a vállalat állományában a megváltozott munkaképességű dolgozók. Számuk év végén 633 fő volt. Ebből 398 fő tartozott a bányauzemek állományába. Az év során rehabilitációs intézkedésekkel az üzemek 91 főt irányítottak át a Mun-

kavédelmi szabályzat 2. sz. mellékletében felsorolt munkakörökbe, egyéb területekre 38 főt. A feleslegessé vált rehabilitált dolgozók vállalaton kívüli elhelyezése egyre nehezebbé vált, mivel más területeken is leépítések történtek.

A fentiek alapján a vállalati munkaerő-forgalom is igen változatos volt. Az első félévben törekedtünk a szükséges munkaerő megtartására, az eltávozottak pótlására, a második félévben a létszámleépítés volt a fő feladat, bár saját elhatározásból olyanok is távoztak, akikre még szüksége lett volna a vállalatnak. Ezeket összevetve, az év folyamán 779 főt vettünk fel, s 2169 főt töröltünk az állományból.

A létszám-takarékossági elvek az egyes rétegeket is érintették. A nyári szünetben kevés diákot foglalkoztattunk, s jónéhány nyugdíjas dolgozó foglalkoztatását is felmondtuk. A foglalkoztatott nyugdíjasok száma 73 fő volt.

A vállalati tevékenységet segítő vgm-ek tevékenysége is korlátozódott, s év végére a közösségek — lényegében — megszűntek.

A vállalat az elmúlt év végén fő feladatának tekintette, hogy a minisztertanácsi döntés alapján feleslegessé váló dolgozók sorsát rendezze, a szükséges jogszabályok alkotását, módosítását előkészítse, és gondoskodjon megfelelő eszközrendszer kialakításáról (végkielégítés, bányászati rész-keresetkiegészítés, munkahely-teremtő beruházás, vállalkozássegítés stb.).

Munkaidő és pihenőidő

Az elmúlt évben dolgozóink törvényes munkaideje nem változott. A dolgozók zömét heti 40 órás munkaidőben foglalkoztattuk, míg az egészségre ártalmas munkakörökben heti 36 óra volt a munkaidő.

A munkaidő beosztásának szabályozását az üzemi függelékek hatáskörébe utaltuk, így erről az üzemekben döntöttek.

A heti munkaidő napi egyenletes elosztásától a különböző feltételek miatt el kellett térni (ügyelet, örök, portások stb.), ezért a dolgozók munkaidő beosztása eltér az általánostól. Az általánostól eltérő munkarendben 486 fő dolgozott.

Az első félévben jelentkező létszámhiány a különböző feladatok határidőre történő elvégzése miatt üzemeknek esetenként túlmunkavégzést is el kellett rendelni. Dolgozóink az elmúlt évben 17094 túlmunkavégzést teljesítettek, az előző évi 24 440 műszakkal szemben. Az üzemek az elmúlt évben sem tudták betartani a kollektív szerződésben előírt egyéni túlóra kereteket.

Az egy főre jutó szabadságok száma a fizikai dolgozóknál 29 nap volt, az előző évi 28,6 nappal szemben. Munkatorlódás és egyéb ok miatt összesen 190 főnél 710 szabadságnapot nem tudtak kiadni.

Az előző évhez hasonlóan az év végén üzemszünetet rendeltünk el, a gazdaságos termelést szem előtt tartva. Ez időre dolgozóinknak 3 nap szabadságot kötelezően adtunk ki.

Üzemünk az elmúlt évben is figyelemmel kísérték a gyermekevelő szülők részére járó pótszabadságok kiadását: 14 éven aluli gyermekek után 311 fő kapott összesen 1018 szabadságnapot; a 18 éven aluli gyermekekért járó pótszabadságban 11 fő részesült, akik összesen 32 napot kaptak.

A kiesett napok között jelentős számot képviselnek a táppénzes napok. A statisztikánk szerint a fizikai dolgozók átlagosan 23,7 napot voltak táppénzen, az előző évi 23 nappal szemben.

Az éves gazdálkodásunk eredményeképpen bérszínvonalunk 10 százalékkal nőtt.

Dolgozóink egyéni indokokra hivatkozva, gyakran kértek fizetés nélküli (engedélyezett) szabadságot. Ennek alapján az üzemek 10 846 nap fizetés nélküli szabadságot engedélyeztek az előző évi 9494 nappal szemben. Törvényes távollét címén 6348 műszakról maradtak ki dolgozóink az elmúlt év folyamán.

(Folytatás a következő oldalon)

A munka díjazása és egyéb juttatások

1989. január 1-jétől az elkülönült bérszabályozás hátránnyal megszűnt, s a bérghazdálkodási feladatok beépültek az általános vállalati gazdálkodási feladatok közé. Ennek alapján a korábbinál nagyobb összegű jövedelmet biztosítani csak a gazdálkodási eredmény javításával, megfelelő nyereség elérésével lehet.

Vállalatunk bizonytalan gazdálkodási helyzete miatt az év kezdetén nem tudtunk konkrétan foglalkozni a dolgozók bérfelállításával.

A gazdálkodási források biztosítása — eléggé korlátozottan — csak év közben valósult meg, több szakaszos intézkedéssel, ezért 1989-ben csak 3 százalékos mértékű bérfelállítást határoztunk el. Az 1989. április 27-én elfogadott bérfelállítási elvek alapján a 3 százalékos bértömegből 2 százalékos minden üzem a létszám arányában kapta meg, míg az 1 százalékos a három bányászati üzem végleges dolgozói használhatták fel.

A bérfelállítás első negyedévi részét a bányászati alkalmából, mozgóbéreként kapták meg dolgozóink. A bérfelállításból kellett megoldani az év közben kétszer változó minimális alapszámra való ráállást is.

A bérek felhasználására a vállalat bérellenőrzési, bérfelhasználási szabályzatot adott ki, s ennek alapján történt az értékelés, elszámoltatás. A tervfeladatok teljesítése esetén a tervezett bértömeget létszámmegtakarítás esetén is felhasználhatták az üzemek, így az átlagbérek növekedhettek.

Éves gazdálkodásunk eredményeképpen az 1989. évi bérszínvonalunk 199 809 forint/fő/év lett, ami 10 százalékkal magasabb, mint az előző évi.

Az elhatározott 3 százalékos bérfelállítást tehát teljesítettük, amit a jelentős mértékű létszámleépítés tett lehetővé. A megélhetési viszonyok romlását ez a bérfelállítás csak részben tudta ellensúlyozni.

A szocialista munkaverseny-mozgalom szervezését a múlt évben leállítottuk, a vonatkozó rendelkezés hatályon kívül helyezése miatt. Az 1988. évi eredményekért járó díjakat azonban 1989-ben kifizettük. A szocialista brigádok, eredményeik alapján, az alábbi elismerésben részesültek:

Megnevezés	Brigád	Fő	Jutalom eFt-ban
Bronz brigád éremre	55	511	315
Ezüst brigád éremre	55	483	448
Arany brigád éremre	91	1024	1120

Az év folyamán 367 dolgozó részesült Kiváló dolgozó kitüntetésben (322 férfi, 45 nő) és a vele járó pénzjutalomban.

A korábbi, igen széles rétegeket érintő versenymozgalmak közül a balesetelhárítási és újítási verseny maradt meg vállalatunknál, amely versenyformákhoz megfelelő anyagi eszközöket is biztosítottunk az eredményesen szereplők részére.

Az év folyamán dolgozóink 81 újítást nyújtottak be. Az újítások 52 millió 500 ezer forint megtakarítást eredményeztek, hozzájárulva a vállalat gazdálkodási eredményének javításához. A kifizetett újítási és találmánydíjak összege 2 millió 600 ezer forint volt.

Jóléti, kulturális, szociális ráfordítások

A korábbi gyakorlattól eltérően a kollektív szerződés 601. pontjában 1989. évre csak az üzemi étkeztetés, üdültetés, valamint a segélyezés összegét határoztuk meg. Ennek alakulása a következő:

Megnevezés	Tervezett vállalati ráfordítás eFt	Tényleges felhasználás eFt
üzemi étkeztetés	7 105	6 063
üdültetés	31 708	25 003
segélyezés	2 600	2 049

A fenti témákkal kapcsolatos, valamint az egyéb kulturális, szociális vállalati tevékenységről a vállalati szociális jelentésben részletes tájékoztatást adunk.

A lakástámogatások csökkenése miatt növelni kellett az albérlésben lakó dolgozóink támogatását. Különösen a bányászati üzemeknél volt erre nagy igény. A három bányászati üzemnél 190 főnek összesen 2 millió 37 ezer forint összegű albérlési díj támogatást fizettünk.

Munkaügyi viták

Vállalatunknál az elmúlt években kilenc munkaügyi döntőbizottság működött. A Kutató-mélyfúró üzem, valamint a Kutató-fejlesztő üzem felszámolásával e két üzem munkaügyi döntőbizottsága is megszűnt. Vállalatunk a bizottságok működéséhez szükséges feltételeket biztosította. A létszámleépítések vizsgálatát az mdb-k szerinti állományát is érintette, így feladatát a működőképes bizottságok létszámának kiegészítése.

Dolgozóink és az üzemek az elmúlt évben összesen 177 kérelmet nyújtottak be a bizottságokhoz, az előző évi 140 kérelemmel szemben. A beadott kérelmekből 117 a dolgozóktól származott.

A beadott kérelmekből első fokon a dolgozó javára ítélték meg 22 ügyet, az üzem javára döntöttek 125 esetben. Ezen túlmenően más szervnek áttettek 8 ügyet, visszavontak 3 kérelmet, megosztott határozat született 3 esetben, átmenő ügy volt 11 és megszüntettek 5 ügyet.

Az üzemi munkaügyi döntőbizottsági határozatokból 44 ügyet a dolgozók, 9 ügyet az üzemek fellebbeztek meg. A másodfok elé került tehát a kérelmek 30 százaléka.

A beadott kérelmek jellege a következő volt: kártérítési határozat ellen 66, fegyelmi határozat ellen 4, bérjellegű 14, munkaviszonnyal kapcsolatos 13, egyéb jellegű 80.

A vállalat helyezettében beállt változás sok munkaügyi jellegű intézkedést igényelt, sok személy ügyében kellett döntenet, s ezekben a kérdésekben az üzemek igyekeztek a jogszabályokban előírtak szerint eljárni.

Fegyelmi és anyagi felelősség

Vállalatunk nehéz gazdálkodási körülmények mellett kezdte a gazdálkodási évet. Később — a vállalat bezárásának hírére — a dolgozók hangulata is feszültté vált, s ilyen körülmények mellett csak határozott és körültekintő intézkedésekkel lehetett a gazdálkodási feladatok teljesítését biztosítani. A vállalati kollektíva zöme igyekezett a feladatát teljesíteni, a vállalatvezetés pedig a dolgozókkal való személyes kapcsolat erősítésével próbálta a nyugodt légkört kialakítani. Ennek ellenére több olyan dolgozó is távozott a vállalattól, akikre a feladatok teljesítésénél szükség lett volna. Ezzel további többlet feladatok hárultak az itt maradt kollektívára.

A múlt évben is előfordultak fegyelmezetlen magatartást tanúsító esetek. Az üzemek gazdasági vezetése 268 esetben kezdeményezett fegyelmi eljárást, az előző évi 279 fegyelmi döntéssel szemben. A legsúlyosabb döntést, a fegyelmi elbocsátást, 18 dolgozóra rótták ki. A fegyelmi eljárások során 98 dolgozót részesítettek különféle anyagi jellegű juttatás megvonásával járó büntetésben.

Továbbra is jelentős számban maradtak távol igazolatlanul egyes dolgozóink. Üzemeinkben az elmúlt évben összesen 5460 műszak igazolatlan hiányt jegyeztek, az előző évi 7472 műszakkal szemben. A hiányzóknál alkalmazták a kollektív szerződésben előírt megvonásokat.

A vállalati munkásszálló házirendjének, a közösségi élet szabályainak megszegése miatt 5 dolgozót tiltottak ki a szálló használatából.

Az elmúlt évben gondoskodtunk a társadalmi tulajdon védelméről. Folyamatos leltározással védjük a közösség vagyonát.

A központi anyagraktárakban végzett leltározások során 96 ezer forint nem kompenzálható és 14 ezer forint kompenzálható hiányt állapítottak meg. (Előző évben 316 ezer forint nem kompenzálható és 40 ezer forint kompenzálható.) A többletek értéke 21 ezer forintot tett ki, melyből 15 ezer forint kompenzálható és 6 ezer fo-

rint nem kompenzálható többlet. (Előző évben 63 ezer forint volt a többlet, melyből 49 ezer forint volt a kompenzálható és 14 ezer forint a nem kompenzálható.)

A raktári dolgozók 1989. évben fokozott figyelmet fordítottak az anyagok kiadására.

A munkahelyi fogyóeszközök leltározásánál 593 ezer forint hiány és 179 ezer forint többlet mutatkozott.

A felelősök az áfával együtt 727 ezer forint kártérítést fizettek. (Előző évben 394 ezer forint a hiány és 11 ezer forint a többlet. Kártérítés áfával együtt 593 ezer forint volt).

A hiány mértéke 50 százalékkal növekedett az előző évihez képest.

Összefoglalásul

A fentiekben megállapítható, hogy a vállalati kollektíva az elmúlt évben igen nehéz körülmények között próbálta teljesíteni az előírt feladatokat. Nagy erőfeszítéseket kellett tenni a dolgozók hangulatának megfelelő kialakítására, a jelentkező bizonytalanság, az idegesség mérséklésére. Sok dolgozó veszélyeztetve érezte további munka- és megélhetési lehetőségét, ezért vállalatunkat elhagyta. A minisztertanácsi rendelkezés alapján a vállalatvezetés szervezeten is megkezdte a létszám csökkentését, elsősorban a korongedmenyes nyugdíjaztatással, a bányászati keresetkiegészítésre jogosultak leszámlálásával.

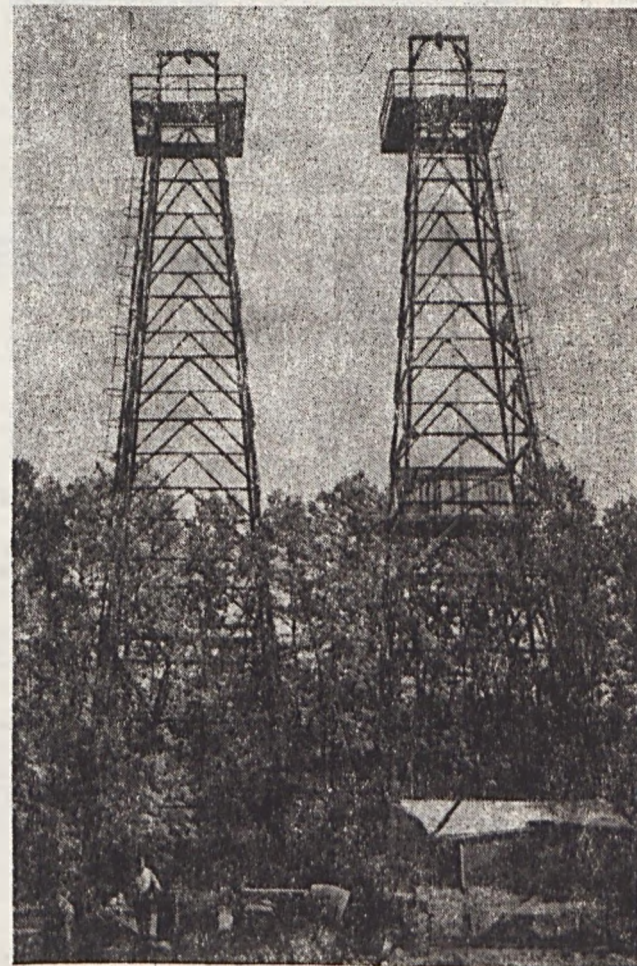
A munkajogi állományi létszámunk 1988. december 31-ről 1989. december 31-re 7225 főről 5799 főre csökkent. A létszámcsökkenés miatt a korábbi termelési mennyiségi mutatóink is csökkentek (pl.: vágathajtás 12,2, bányafúrás 13,2 százalékkal).

A létszámcsökkenés lehetővé tette az átlagbérek tervezetnél nagyobb mértékű növekedését, s így dolgozóink a tervezett 3 százalék helyett 10 százalékos mértékű bérfelállításban részesülhettek. A megélhetési körülmények romlását a vállalati többletjuttatás sajnos nem kompenzálta.

A megváltozott körülmények miatt a vállalati kollektív szerződést többször módosítottuk, s az megfelel a törvényes előírásoknak.

A vállalati kollektíváknak ezúton is köszönetet mondok, az 1989-ben végzett munkáért. Az 1990-ben ránk háruló összetett feladatok elvégzéséhez továbbra is kérem a dolgozók aktív támogatását, az előírt feladatok maradéktalan teljesítését.

Varga Mihály s.k.
vezérigazgató

Júliusban véglegesen leállítottuk a földtani kutatást.

BESZÁMOLÓ

a vállalat 1989. évi szociálpolitikai tevékenységéről

Az elmúlt évben is célul tűztük ki, hogy a vállalat nehéz gazdasági körülményei ellenére, segítjük dolgozóink munka- és életkörülményeinek javítását, próbáljuk ellensúlyozni a dolgozók életkörülményeiben jelentkező negatív hatásokat. Sajnos, célkitűzéseink teljes egészében nem valósulhattak meg.

A vállalat 1989. évi szociálpolitikai tevékenységét az alábbiakban részletezzük.

Folyamatosan gondoskodtunk a szálló épület fenntartásáról.

1. A munkavégzéshez közvetlenül kapcsolódó juttatások, ellátások

Munkásszálló, egyéb szálláslehetőségek, albérleti hozzájárulás

A vállalati munkásszálló férőhelyeinek számát 564-ről 618 főre növeltük, a szállón elhelyezett irodák felszabadításával. A szállót éves átlagban 384 fő vette igénybe, a kihasználás tehát 62 százalékos volt.

A MÉV tevékenységét korlátozó minisztertanácsi intézkedés miatt kevesebb lett az újfelvevők száma és a III. negyedévben a lengyel vendégmunkások is elhagyták a szállót. A felszabaduló szobákat az IBUSZ-on keresztül igyekszünk értékesíteni, s ezzel a fenntartási költséget csökkenteni.

Az év folyamán folyamatosan gondoskodtunk a szálló épület fenntartásáról, az üzemeléshez szükséges eszközök (bútorok, ágyneműk, szőnyegek stb.) cseréjéről, pótlásáról.

A szálló fegyelmi helyzetét alapvetően jónak ítéljük. Az év folyamán öt dolgozót kellett kitiltani a szállóról a házirend megsértése miatt. Az év folyamán egyébként 229 fő újfelvevő jött a szállóra és 396 fő távozott. Tehát elég magas volt a fluktuáció.

A szűkebb anyagi lehetőségek ellenére is kielégítőnek mondható a szállón folyó kulturális és sporttevékenység. Kedveltek a különböző házi- és munkásszállók közötti versenyek (sakk, asztalitenisz, kispályás labdarúgás), a szervezett kirándulások, a házi videomozik.

A Kutató-mélyfúró üzem tartós külszolgálatos dolgozói részére fizetővendég-szolgálattal, illetve magánbérlettel biztosítottuk az elhelyezést. Ez a szolgáltatás azonban az üzem felszámolásával az év végén megszűnt.

A vállalati kollektív szerződés feltételei szerint a Pécsi és Szentlőrincen albérletben lakók részére albérleti hozzájárulást biztosítottunk. Néhány dolgozó részére — méltányosságból — más településen is adtunk albérleti hozzájárulást.

Munkásszállítás

Dolgozóink többsége tömegközlekedési eszközök igénybevételével jut el munkahelyére, illetve onnan lakására. Vállalatunk legnagyobb szállító ügyfele a Pannon Volán Vállalat, amellyel korrekt kapcsolataink vannak.

Munkavállalóink 107 településről járnak dolgozni. Az utazók átlagos létszáma a helyközi járatokon naponta kb. 4500 fő, míg a MÁV járatain 47 fő közlekedik. A szerződéses járatok száma négy, amelyen az átlaglétszám 300 fő.

A fentiekben közölt munkásszállítás jelentős összeggel terheli vállalatunkat. A helyközi munkásszállítás, valamint a szerződéses járatok költsége 43 millió 300 ezer forint, míg a vasúti személyszállításra 1,5 millió forintot fordítunk.

A vállalatban belüli — esetenként szükséges — szállításokhoz Szolgáltató üzemünk biztosít járműveket.

Munka-, forma-, egyenruha

A munkavégzéssel járó ártalmak és külső behatásokkal szembeni védelem érdekében dolgozóink többségét védőöltözettel és egyéni védőeszközökkel látjuk el. Egyes munkakörökben — jegyzék alapján — munkaruhát adunk dolgozóinknak, akiknek száma mintegy 250 fő.

A ruházat mérettartóságában, a mosatás problémáiban az elmúlt évekhez viszonyítva változást nem tapasztaltunk.

A Patyolat mosodájának áttelepítését terveztük, a szükséges gépeket a Patyolat be is szerezte, azonban vállalatunk bizonytalan helyzete miatt a további beruházási munkákat leállítottuk. Ez a döntésünk komoly anyagi gondot okozott a Patyolat Vállalatnak.

Polgári fegyveres őreinknek — szabályzatuk alapján — alap és kiegészítő egyenruha-ellátást biztosítottunk. Ellátásuk az év folyamán megfelelő volt.

Vállalatunk bizonytalan helyzete miatt 1989-ben dolgozóink nem igényeltek bányász díszegyenruhát.

Szakmai oktatás, képzés, továbbképzés, átképzés

Az elmúlt években oktatási tevékenységünkben nagy változások történtek. A vállalati tevékenység korlátozásának, esetleges bezárásának híre bizonytalanság terjedt el a vállalat jövőjét illetően, ezért 33 hallgató kérte tanulmányi szerződésének felbontását (29 ösztöndíjas, 5 vállalati dolgozó). Ezek közül 14 főt köteleztünk a kapott kedvezmények visszatérítésére.

A fiatal, pályakezdő műszakiak körében nagyfokú tanulási kedvet tapasztaltunk a második diploma megszerzésére, ezzel is biztosítva további sorsukat.

A vállalat oktatást segítő anyagi lehetősége igen korlátozott, ezért a tanács segítségét is kértük a képzéshez, átképzéshez. A megyei tanács a Foglalkoztatási Alapból — 60 fő részére — 591 ezer forint támogatást adott, s meghatározta a támogatható képzési formákat. Ennek alapján a vállalati és egyéni érdekek egyeztetése a jövőben nagyobb körültekintést kíván. Probléma, hogy a megyei tanács sem tud konkrét tájékoztatást adni, hogy mely szakmákra kellene átképezni dolgozóinkat.

Az év közben felmerült problémáktól függetlenül kiemelten kezeltük a fizikai dolgozók oktatását, ezen belül a szakmunkásképzést. A Vajárszakmában az 1988/89-es oktatási évben a Vajár I. tanfolyamon 99 fő, a Vajár II. tanfolyamon 102 fő végzett. Az 1989/90-es évre Vajár I. tanfolyamot nem indítottunk, a Vajár II. tanfolyamra 85 főt tudtunk beiskolázni.

Folytattuk a bányaiipari technikusképzés szervezését. Az 1989/90-es oktatási évben a levelező tagozatra 58 fő került, míg a nappali tagozaton 18 fő tanult.

Nagy volt az érdeklődés az idegen nyelvek tanulása iránt. A munkásszállón nyelvi laboratóriumot alakítottunk ki, de még működésképtelen állapotban van. A Ságvári Endre Művelődési Házban beindított relaxációs nyelvtanfolyamra 13 fő jár.

A meglévő gondok ellenére az 1989/90-es oktatási évben szinte közel azonos szinten tanulnak dolgozóink, mint a korábbi években.

Számszerűen ezt a következő adatok jellemzik: szakmunkásképző tanfolyamon vesz részt 85 fő, betanító jellegű tanfolyamon 151, ismeretbővíítő tanfolyamon 697, specializáló tanfolyamon 214, biztonságtechnikai tanfolyamokon 1130, biztonságtechnikai vizsgán 919, mérnöktechnikus képzésen 156, vállalaton kívüli tanfolyamokon 481, nyelvtanfolyamokon 43 fő.

Aktívak dolgozóink az állami oktatásban is. A felnőttoktatásban 46 fő, a középiskolai oktatásban 73 fő vesz részt. A továbbtanuló, illetve szakmát szerző fia-

talokkal ösztöndíjas szerződéseket kötöttünk. Az 1989/90-es tanévi ösztöndíjasok száma összesen 93 fő. Tanulmányi ösztöndíj címén 1989-ben 1 millió 191 ezer forintot fizettünk ki.

Vállalatunk továbbra is aktív kapcsolatot tartott több középiskolával és szakmunkásképző intézettel. Működésükhöz az elmúlt évben a szakképzési alap terhére 4 millió 4 ezer forintot utaltunk át.

A vállalati szakmunkásoktatás, -képzés, továbbképzés bruttó költsége az elmúlt évben 3 millió 946 ezer forint volt.

Rehabilitáció

A vállalatunknál foglalkoztatott megváltozott munkaképességű dolgozók száma 1988. év végén 795 fő volt. Az év folyamán 371 fő vált megváltozott munkaképességűvé. Közülük eltávozott 533 fő, így az 1989. december 31-ei záróállapot 633 fő volt.

Az üzem és vállalati rehabilitációs bizottságok az év folyamán vállalatban belül rendszeresen működtek, egyre nehezebb volt a dolgozók részére vállalatban belül munkahelyet találni, így a helyi (városi) Rehabilitációs Bizottság közreműködését kellett igényelni.

A bányászati keresetkiegészítés, valamint a 2007/1967 (IV. 24.) sz. kormányhatározat hatályának kiterjesztése vállalatunkra, valamelyest enyhítette a megváltozott munkaképességű dolgozók elhelyezési, illetve további életviteli gondjait, de más vállalatok is elsősorban a rehabilitált dolgozókat próbálták leépíteni.

Üzemegészségügyi szolgálat

A szolgálat dolgozóinak közel azonos feladatokat kellett megoldani, mint az előző években. Az orvosi létszám 26 fő volt. Az összlétszám az év végén 103 fő, amelyből 24 fő tartozott a vállalati állományba.

A szolgálat munkáját a következő adatokkal jellemezhetjük: az üzemi rendelők összforgalma 59 428 fő, a szakrendelések összforgalma pedig 42 558 fő volt. Egy dolgozó átlag 17 alkalommal fordult a szolgálatához.

Az év során 980 alkalmassági vizsgálatot végeztek. Az idült megbetegedések miatt 1047 főt gondoztak.

Az éves szűrővizsgálatokon dolgozóink 83,7 százaléka vett részt. A vizsgálatok alapján csak 25,9 százalék volt egészséges dolgozó. A szűrések eredményeként 205 új beteget vetek gondozásba.

Elvégezték a nődolgozók rákszűrő vizsgálatát, amelyen a nődolgozók közel 50 százaléka vett részt.

A szolgálat összesen 326 foglalkozási betegségben szenvedőt tartott nyilván (szilikotikus 119, zajártalom 169, vibrációs ártalom 38 fő). Az 1989-es évben 58 új foglalkozási megbetegedést regisztráltak.

Üzemegészségügyi szolgálatunk a rendelkezésükre álló feltételekkel igyekezett dolgozóink egészségügyi körülményeit javítani. A szolgálat élére a múlt év végén új vezető főorvost neveztek ki, miután elődje nyugdíjában került.

Az éves szűrővizsgálatokon dolgozóink 83,7 százaléka vett részt.

2. Jóléti (szociális), kulturális juttatások

Üzemi étkeztetés, munkáltatói szolgáltatás

Az előfizetéses üzemi közétkeztetés helyzetét alapvetően kielégítőnek ítéltük meg. Az étkezést igénybevevők száma az elmúlt év átlagához (1600 fő) képest kissé csökkent. A közétkeztetés reálértékének megtartása érdekében, a központi árintézkedéseket követően,

(Folytatás a következő oldalon)

(Folytatás az előző oldalról)

3,31 forinttal emeltük a nyersanyagnormát. Az árváltozásból eredő többletköltséget közel fele-fele arányban a dolgozók, illetve a vállalat viseli. Dolgozóink esetenként kifogásolták a felszolgált ételféleségek mennyiségét és minőségét, a választék hiányát, a higiéniás előírások be nem tartását, az étkeztetés kulturáltságának hiányát.

1989-től az Ércdúsító és Szolgáltató üzemek konyháját a Mecsekvidéki Vendéglátó Vállalat helyett a Tolna Megyei Vendéglátóipari Vállalat üzemeltette. Az üzem vezetőinek és dolgozóinak véleménye szerint, az 1989-es év lényeges színvonalbeli változást eredményezett. Bővült a választék, magasabb lett a norma, javult a minőség, az étkezés kulturáltsága. Az eredményesség mellett igen nagy gondot jelent hogy a dolgozók tömegméretekben tulajdonítják el a rozsdamentes evőeszközöket. A kár értéke igen magas, meghaladta a 200 ezer forintot, ezért vissza kellett állni az alumínium eszközök használatára.

Az étkezési munkáltatói szolgáltatásra is ugyanaz mondható el, mint az előfizetéses üzemi közétkeztetésre, annyi különbséggel, hogy itt két alkalommal kellett az árváltozás miatt a normákat rendeznünk.

A választék hiánya miatt igen sok kritika éri az üzemi büféket.

Gyermekintézmények

Gyermekintézménnyel vállalatunk nem rendelkezik. Patronáló tevékenységen keresztül nyújtunk segítséget a lakóterületi gyermekintézményeknek, nevelőotthonoknak, iskoláknak.

Vállalati üdültetés

Balatonmária-fürdőn az állócszköz fenntartáson túl a legszükségesebb fejlesztésekről is gondoskodni kellett. Folytattuk a partvédelmi munkát, felújítottuk a kemping szolgáltatási helyiségét, a sátrakat, üzemképesé tettük a konyhát, konyhai berendezéseket vásároltunk.

1989-ben a Központ állományaiba kerültek a III. és V. sz. bányászok által üzemeltetett orfűi pihenőtelepek. Az IBUSZ-szal szerződést kötöttünk a férőhelyek értékesítésére, a bevételek növelésére. A Honvéd utcai pihenőtelep fenntartása igen költséges, ezért 4 millió 300 ezer forintért eladtuk. Az eladásból származó bevételt a Dollár utcai pihenőtelepre kívánjuk fordítani, ahol meg akarjuk teremteni a beutaltak teljes ellátását biztosító konyha, étterem kialakítását.

A Mecseki Szénbányák Vállalattal közösen üzemeltett harkányi Bányász Üdülő 1989 októberében bezárt, mivel teljes felújításra szorul.

A Hévízi Bányász Üdülő 1989. év végén Hévízi Bányász Gyógyüdülő Közös Vállalattá alakult. A társaság alaptőkéjéhez vállalatunk 31 millió 833 ezer forinttal járult hozzá.

Balatonmária-fürdőn a legszükségesebb fejlesztésekről is gondoskodni kellett.

1989-ben 322 fő kéthetes, míg 29 fő háromhetes üdülésben részesült Hévízen.

A központi árintézkedések miatt megemeltük a beutaltak napi étkezési normáját, viszont nem módosítottuk a szervezett üdültetés dolgozói térítés összegét.

Sikeresen folytattuk a csereüdültetést, melynek keretében az NDK-ban 215 fő, Csehszlovákiában 108 fő, Jugoszláviában 100 fő, összesen 413 fő töltötte el kéthetes szabadságát és pihent megfelelő körülmények között.

A hagyományokhoz híven bonyolítottuk le a nagycsaládosok gyermeküdültetését Balatonmária-fürdőn és Magyarhertelenden. Az üdülővezetők tájékoztatója szerint, megfontolandó, hogy a továbbiakban folytassuk-e ezen üdültetést, mivel a gyermekek tetemes károkat okoztak az üdülők berendezésében, eszközeiben. Sok esetben lehetetlen volt a fegyelmet fenntartani, a kiküldött nevelők nem tudtak megfelelni az elvárásoknak.

A SZOT üdülési lehetőségét 357 fő, míg a vállalati üdülési lehetőségeket 5124 fő vette igénybe 1989-ben.

Munkahelyi művelődés

A munkahelyi művelődés fő területe a Ságvári Endre Művelődési Ház volt, ahol 1989-ben 315 rendezvényt tartottak. Ebből 79 alkalommal olyan csoportok rendezvényei voltak, melyek üzemi, vállalati kezdeményezésre jöttek létre: gépi hímezők, pikkelysömörös klub, számítógépes önképzőkör, relaxációs nyelvtudió.

A klubprogramok, brigádr rendezvények iránt megcsapant az érdeklődés.

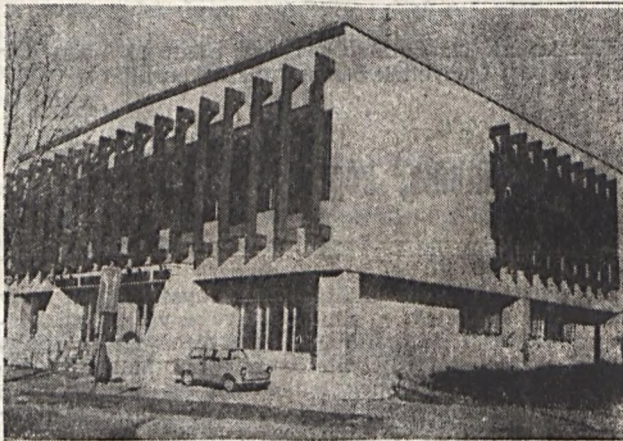
A propagandisták klubja az év első felében működött az „Időszerű kérdések és megújuló szocialista gyakorlatunk” c. előadásorozattal, ill. a Marxista—Leninista Esti Egyetem és Középiskola foglalkozásaival (összesen 32 alkalommal).

Üzemi, vállalati szervezésben 30 alkalommal került sor társadalmi ünnepekre, s a dolgozók 17 alkalommal vették igénybe a szolgáltatásokat lakodalom céljából.

Vállalati kollektívák 5 alkalommal rendeztek családi estét, illetve 3 alkalommal nyugdíjas búcsúztatót az intézményben.

Nyilvános rendezvényeink közül az alábbiakon volt tapasztalható nagyobb érdeklődés a vállalati dolgozók köréből: színházi előadások, komolyzenei hangversenyek (MÉV koncert fúvószenekar), néptáncműsor, kiállítások a Stúdiógalériában és az intézményünkben működő csoportok alkotásaiból, mozi, színes történelmi filmek c. filmklub.

A Ságvári Endre Művelődési Ház működési költségeit vállalatunk anyagi lehetőségeihez mérten támogatta.

A Ságvári Endre Művelődési Ház működési költségeit vállalatunk anyagi lehetőségeihez mérten támogatta.

Testnevelés, tömegsport

A jelenlegi helyzetben egyedül a szakszervezeti mozgalom rendelkezik azokkal az eszközökkel, jogokkal és lehetőségekkel, létesítmény- és aktívahálózattal, melyek segítségével élére állhat a munkavállalók és családtagjaik egészséges életmódját elősegítő szabadidő sportmozgalomnak, teljesítve humán érdekvédelmi feladatainak egyikét.

Az anyagi eszközök koncentrációja lehetővé tette, hogy a vállalati sportbizottság által elkészített éves eseménynaptárból az üzemek megfelelő szabadidős programokat kínálhassanak dolgozóiknak. Beváltak a hagyományosan megrendezésre került bajnokságaink: kispályás labdarúgás, női és férfi kézilabda, kosárlabda, lövészet, asztalitenisz, tenisz, sakk, teke, horgászat, természetjárás.

Gondoskodtunk a nem versenyszerű testedzési formák biztosításáról: MÉV juniális, Belépés csak tornacipőben!, sportelméleti vetélkedő, vízijátékok, téli sportnapok, express sportnapok, Mozdulj! sportvetélkedő, Barynai triatlon, olimpiai ötpróba.

Szerveztünk önköltséges tanfolyamokat: asszonytorna, gyermektorna, aerobic, testépítés.

Vállalatunk képviselői ott voltak az iparág által (BDSZ) rendezett összes országos rendezvényen (12). Legeredményesebb résztvevői vagyunk az úgynevezett SZMT Kupa 12 sportágat felölelő versenysorozatnak. Évente többször meghívást kapunk társvállalatok sportrendezvényeire.

Hagyományos nemzetközi sporttalálkozóinkat (szovjet, jugoszláv, csehszlovák) tavaly is lebonyolítottuk.

Továbbra is égető probléma a város határán belüli saját közös sportcentrum hiánya. Mivel vállalatunk nem rendelkezik sem szabadterülettel, sem fedett sportlétesítménnyel, a hiányt bérleményekkel: helyi iskolákkal és sportegyesületekkel együttműködve próbálta megoldani.

Segélyezés

A pénzügyi segélyezés egyik hagyományos módja a munkáltatói szociális gondoskodás. A különböző okok miatt közvetlen anyagi támogatásra szorult munkatársaink segélyezésénél kiemelten foglalkoztunk a nagycsaládosokkal, a gyermeküket egyedül nevelőkkel, a munkában megrokkant dolgozókkal, az arra rászoruló nyugdíjasokkal. 1989-ben 2 millió forintot emeltük a segélyezésre fordítható összeget. Munkabér előlegben (OMB) részesült 769 fő. A kifizetett kölcsön összege 1 millió 420 ezer forint. A Vöröskereszten keresztül a romániai károsultak megsegítésére 1 millió forinttal járultunk hozzá.

Egyéb szociális juttatások

A szociális célú ráfordítások körében jelentős helyet foglal el a nyugdíjasok részére évente rendszeresen szervezett találkozók, kirándulások, a családi ünnepek, a Téli 420 és fenyőünnepek, családi összejövetelek, közösségek részére nyújtott adományok.

Lakásépítés (-vásárlás) munkáltatói támogatása

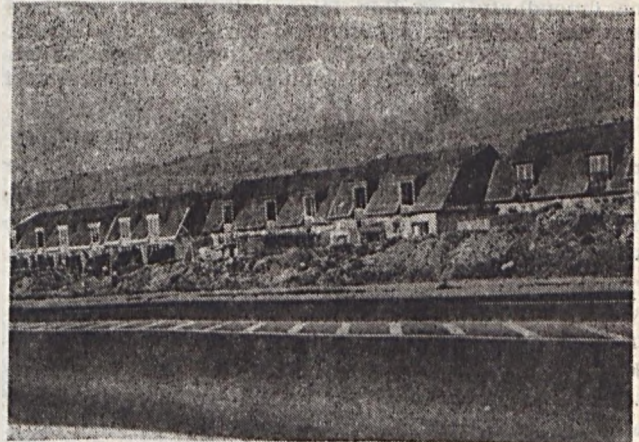
A tárgyévben a lakástámogatási szabályzat többszörös módosításával vállalatunk az igények többségét megki tudta elégíteni. Ez a feladat pénzügyi oldalról első sorban Patacs-Nyugat beépítése, illetve az építkezés megkezdésére, majd folyamatossá tételére irányult, de szerencsére a lakástámogatási betétszámlán lévő pénzeszközök úgy alakultak, hogy összesen 284 dolgozóknak tudtunk 82 millió 796 ezer forintot biztosítani lakásépítésre és -vásárlásra.

Ezen túlmenően a már említett Patacs-Nyugat tervezésére, előkészítésére 5 millió 600 ezer forintot fizettünk ki — mely összeg a kivitelezés során megtérül — és a szentlőrinci tanáccsal kötött gazdasági megállapodás alapján az 1989-es évre esedékes 6 millió forintot is át tudtuk utalni.

A dolgozói támogatások 1 főre jutó összege 291 535 forint volt a tárgyi évben, év elején még adtunk felüggesztett támogatást (vájvégi dolgozóknak 200 ezer forintot, egyéb föld alatti dolgozóknak 100 ezer forintot), de az év második felétől a kollektív szerződés kényszerű módosítása után a nyújtott támogatások kizárólag kamatmentes kölcsönként szerepeltek.

A fenti összegek forrása a négy részletben kapott központi támogatás, mely összesen 43 millió forint volt. Tizenöt millió forint került a betétszámlára úgynevezett dolgozói visszatérítésekkel, a többi kamatmentes kölcsön kihelyezési formájában vállalatunk biztosította.

A Pécs—Patacs-Nyugat családi ház építésére és az épülő 17 lakás dolgozói támogatására anyagi fedezetünk biztosított, számolva a felszabaduló lakások támogatására is, de a további építéseket, illetve azok ütemét elsősorban a központi keretből kapható támogatás mértéke és a vállalat gazdálkodásának eredményessége fogja meghatározni.

Patacs-Nyugat tervezés előkészítésére 5 millió 600 ezer forintot fizettünk ki.

A felvételeket Csöndör László készítette

Sokoldalú szociálpolitikai tevékenységünkkel igyekeztünk dolgozóink életkörülményeit javítani, a szűkös anyagi lehetőségek ellenére. Az 1990-es évben is törekedni kell a juttatások szintentartására, és ezt csak közös erőfeszítéssel tudjuk megvalósítani.

Jó szerencsét!
Mészáros István s.k.
vezérigazgató-helyettes

Ércbányász

A MECSEKI ERCBANYÁSZATI VALLALAT DOLGOZOINAK LAPJA

XXVII. ÉVFOLYAM, 6. SZÁM

ÁRA: 2,30 FORINT

1990. MÁRCIUS 15.

Bér, szénpénz, üdülés

Döntött az UDSZ Bizalmi Testülete

Február 27-én a UDSZ Bizalmi Testülete fontos, a vállalat egész kollektíváját érintő, „zsebbevágó” kérdésekben döntött.

A testület egyhangúlag egyetértett a kollektív szerződés olyan értelmű módosításával, miszerint minden vállalati dolgozó természetbeni juttatásként éves szinten 4 tonna iszapszén mindenkori fogyasztói ára alapján számolt összeget kapjon. (Ez jelenleg 200 Ft/hónap.) A hónapokra elosztott összeget nem kapja meg többek között az a dolgozó, aki igazolatlanul mulasztott, fizetésnélküli szabadságon, vagy szerződéssel külföldön tartózkodik. A természetbeni juttatást havonta a munkabérral együtt, bérjellegű egyéb költségként kell elszámolni, vagyis a mai tudásunk szerint adómentes, de sztk-járulék köteles, s így beleszámít a nyugdíjalapba.

A testület ezt követően hosszas vita után egyetértett a vállalat 1990. évi bérfejlesztési irányelveivel. A kiindulási alap az volt, hogy a vállalat gazdálkodási helyzete romlott, így csupán minimális, a gazdálkodási körülményeket figyelembe vevő bér-, illetve jövedelem fejlesztési határozhatunk meg 1990 évre, vagyis a tervezett vállalati bértömegnek megfelelő 10 százalékos mértékű jövedelem fejlesztéssel számolhatunk. Ez 116,5 millió forint bértömeg — többbet felhasználását jelentő vállalati szinten. A jövedelemfejlesztésbe beleértendő a február 1-től el-

osztásra került étkezési hozzájárulás, melynek évi kihatása 33,1 millió forint. Kötelezően rá kell állni a vállalatnak is a 4800 forint havi minimális bérré, melynek éves kihatása 7 millió forint.

Az országos szervek határozatot hoztak a földalatti pótlék olyan arányú megemelésére, mely kompenzálja az adózásból fakadó hátrányt, de — amint ezt tudomásunkra hozták, — a felszámolásra ítélt vállalatra ez nem vonatkozik. Így vállalatunknál — mivel kimondott cél, hogy földalatti dolgozóink ne szenvedjenek hátrányt más bányászokkal szemben — ezt az összeget is a bérfejlesztésből kell előteremteni. Ez 32 millió forint, melyből 22,4 millió a felosztható bér, a többi a társadalombiztosítási járulék. Így megoldható, hogy a ténylegesen teljesített földalatti munkázók 30 százaléka körül 40 százalékra emeljük.

Az üzemi bérfejlesztési keret terhére az irányműszabványokat az I-es bértételnél 400-ról 424 forintra, a II-es bértételnél 384-ről 408-ra, a III-as bértételnél pedig 268-ról 285 forintra emelik.

A testület úgy határozott, hogy a fentieket kivéve az üzemeknek nem ír elő kötelező mutatókat, megköveteléseket. Az átlagos bérfejlesztés mértéke minden üzemnél 6,6 százalékos lesz a tervezési bázishoz viszonyítva. Ettől eltér az Ércdúsító üzem, melynek a testület megszavazta, hogy a 19,1 millió forint tartalék alából 3 milliót az üzem

bérfejlesztésre fordíthat. Így, a központosítással kezelendő összegek 16,1 millió forintra csökkentek.

Varga Mihály vezérigazgató a testületi ülésen elmondta, hogy a felszámolás alatt álló vállalatnál, mely állami támogatásban részesül, bérfejlesztés csak eredmény esetén lehetséges, melynek forrása a további ésszerű létszámmegtakarítás.

Gyulai Sándor titkár, hozzászólásában kiemelte, hogy ilyen átváltozások mellett, akkor, amikor a Minisztertanács határozata komoly feladatokat rótt kollektívákra az 1990-es évre is, szükségszerű, hogy legalább ilyen mértékű bér, illetve jövedelemnövekedést elérjünk.

A bizalmi testület ezután a vállalati kedvezményes üdültetés dolgozói hozzájárulásának módosítását tárgyalta meg. Megállapították, hogy a jelenlegi dolgozói hozzájárulás még a napi élelmezési nyersanyag-norma költségeit sem fedezi. Eppen ezért minimálisan az határozható meg, hogy a szervezett üdültetés igénybevevő dolgozók legalább ezt térítsék meg. Ezért a saját kezelésben lévő üdülőinkben, ahol élelmezési biztosító üdülési lehetőségek vannak, a dolgozói térítés alapja mindig az érvényben lévő napi élelmezési nyersanyag-norma kell, hogy legyen. 14 éves korig gyermekadag igényelhető, mely az élelmezési norma 60 százaléka. Ennek alapján, a vállalati kedvezményes szervezett üdültetés dolgozói hozzájárulás az alábbiak szerint alakul.

Balatonfüreden és Balatnarmária-fürdőn a kéthetes beutaló ára felnőtteknek 2100, gyermekeknek 1260 forint. Ugyanitt félpanziós (reggeli, vacsora) ellátással, 1162, illetve 700 forint. Harkányban csak felnőtt ellátásra van lehetőség, itt az ár 2100 forint, Hévízre csak felnőtt utalható be 2800 forintért.

Orfűn a szobák napi használatbavételi ára egyenesen 400 forint lett. A külföldi csereüdülésen résztvevők az NDK-ba és Csehszlovákiába 4200, Jugoszláviába 8400 forintot fizetnek. Emelkedtek a kereskedelmi üdültetés térítési díjai is. A balatonmáriai kempingben a vállalati sátor igénybevevők 131, saját kétszemélyes sátrukat igénybevevők 116, a saját négy- és kétszemélyes sátrukat igénybevevők 93, saját (négy- és kétszemélyes) lakókocsijukat igénybevevők pedig 106 forintot fizetnek fejenként és naponta.

Mészáros István vezérigazgató-helyettes a bérfejlesztéshez hozzáfűzte, át kell alakítanunk itt is a gondolkodásunkat. A vállalat átalakul, önálló gazdálkodó szervezetek jönnek létre, s ez az üdültetésben is tükröződik majd. A létrejövő önálló egység bírálja majd el, mennyit térít meg saját dolgozója üdültetéséből. Szóba került, hogy ez évben Hertelenden kétszer egyhetes turnusban 60-60 fővel bonyolódik a gyermeküdültetés június 16-tól június 29-ig.

Szili Csontos László csapatvezető vájár (cikkünk a 3. oldalon.) Csöndör László felvétele

Március 15.

— „1. Kívánjuk a sajtó szabadságát, censúra eltörlését”. (Mit kíván a magyar nemzet, a 12 pont első követelése, 1848. március 11.)

— „Vegyenek el mindent tőlünk, csak a szabad sajtót adják meg, s nemzetem boldogsága felől kétségbe nem esem.” (Kossuth Lajos 1832).

— „A rossznak elejét venni, vagy a már elkövetett vétkeket megbüntetni csak azáltal lehet, ha nyilvánosságra hozatik, de ez szabad könyvnyomtatás nélkül teljes lehetetlenség.

Azon polgárok tehát, kik a szabad könyvnyomtatásnak birtokában vannak, azt úgy őrizzék, mint szemök világát, azok pedig, kiknek a szabad könyvnyomtatást bármi módon kezükből ki-játszották, legelső kötelességüknek tartásuk visszazsuzerezni, mert enélkül

legfőbb kötelességeiket sem teljesíthetik soha” (Táncsics Mihály 1846).

— „A sajtókorlátozottság butaságban és szellemi szűken tartja a népet. Státusban, hol általános sajtószabadság nem létezik, ott szabad tere nyílik a zsarnokságnak” (Népiügy 1847).

— „Logikailag a forradalom első lépése és egyszersmind fő kötelessége szabaddá tenni a sajtót... azt fogjuk tenni! a többi Istenre bízom és azokra, kik rendelve vannak, hogy a kezdettéket folytassák, én csak arra vagyok hivatva, hogy az első lökést tegyem. Holnap ki kell vinnünk a sajtó szabadságot! és ha lövöldözni kezd az Isten, ki várhat ennél szebb halált?” (Petőfi Sándor naplója).

— „A börtönöm ajtaja feltárult, és beléptek; Nyári Pál, Klauzál Gábor és mások is többen, de ezek élén kedves feleségem, ki e szavakat hangoztatva botlottunk, csak a szabad sajtót adják meg, s nemzetem boldogsága felől kétségbe nem esem.” (Kossuth Lajos 1832).

— „Az 1848-iki március 15-kén kivívott sajtószabadság után legeslegeslegelőször nyomtatott példány, s így a magyar szabadság első lélczete” (Petőfi Sándor kézzel írt megjegyzése a Nemzeti Dal első nyomtatott példányára).

— „Az ellenzéki kör: Petőfi, Irinyi, Iványi és Vasvári diktatúrájuk alatt Magyarországnak a fejére nőttek, és a legnagyobb terrorizmust gyakorolják, a Rendek által elfogadott sajtótörvényt elégették...” (Bárá Jósika Sámuel erdélyi kancellár levele 1848. március 24.).

— „Szabad sajtó!... már ezentúl / Nem féltelek, nemzetem, / Szívedben a vér megindul, / S éled a félholt tetem.” (Petőfi Sándor: 15-ik március 1848.)

— „A Magyar Sajtó napját minden évben, március 15-én a Nemzeti ünnep alkalmával kell megtartani. A kiemelkedő újságírói tevékenység elismerését szolgáló „Táncsics Mihály”-díjat ugyanakkor kell adományozni. (A Minisztertanács 29/1990. II. 14. Mt. rendelete). Így, és ezért lett március 15. nemeztli ünnepünk melletti a magyar sajtó ünnepe.

Mint ismeretes, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége alakuló kongresszusának második napján a BDSZ-esek rendkívüli szövetségi tanácsulást tartottak, ahol vétót emeltek a földalatti pótlék módosításának és a bányászlakás építési akció támogatásának — jó hívatallal, nyelvvél élve — minisztériumi „leszabályozása” ellen.

— Miért a kongresszus közepeán ült össze a szövetségi tanács? Mitről volt szó a rendkívüli ülésen és mit jelent a vétó ebben az esetben? — kérdeztük Gyulai Sándort, az UDSZ titkárát.

— Köztudomású, hogy az ipari miniszter a BDSZ novemberi kongresszusán megígérte, hogy az Or-

szággyűlés rövid időn belül megtárgyalja hazánk hosszútávú energiapolitikai koncepcióját — mondta előljáróban az UDSZ titkára. — Nos, a témát a mai napig nem tűzték napirendre, miközben a bányavállalatok sorra ellehetetlenülnek és az említett koncepció hiányában képtelenek előre tervezni.

— Ráadásul a kötött árak és az állandóan emelkedő költségek miatt a szénbánya vállalatok többsége oda jutott, hogy ahhoz, hogy bért fizethessenek, nagyon kemény ka-

matfeltételek mellett kell kölcsönözkört folyamodniuk a bankokhoz.

— Ismeretes, hogy az Országgyűlés döntött a földalatti pótlék emeléséről, és a költségvetés elfogadásakor a honatyák megszavazták a bányászlakás építési akció állami támogatásának mértékét is. A minisztériumi szabályozás azonban a szénbányászat körére redukálta a földalatti pótlék emelését. A végrehajtási utasítás nem vonatkozik sem az urán-, sem a bauxit-, sem pedig az érc- és ásványbányászati területére.

A vétó

A kerkiegtől a főzőkanálig

Kevesebb létszám, több munka, nagyobb bér?

Nem is olyan rég, még újdonságnak számított vállalatunknál, hogy a KPV padozattal kihajtott ikerfel-törések járóosztályába liftet szereltek.

A III. sz. bányüzem tizenkettedik szintjén máig is két ilyen liftes munkahely van, ahonnan a 10. és a 11. szintű erclencsüket művelik le.

Ezeket a magas feltételeket úgy készítették, hogy különböző magasságban — ahol az előzetes mérések és számítások szerint jó ércet reméltek — úgynevezett kitoréseket képeztek ki, és összekötötték egy-egy átjáróval az egymástól hat méterre lévő kőtöréseket.

Csak azután szerelték be a járóosztályba a bányalifet, melynek révén az „anyagozás”, és az ott dolgozók „közlekedése” lényegesen könnyebbé vált.

Az 1-es és a 4-es csapat időközben jó néhány ilyen érces szeletet már lefejtett, és lefelé haladva — a mérések és az újabb számítások alapján — miért kiderült érdemes lenne olyan magasban is új szeletet kezdeni, ahol korábban nem képezték ki az „átjárót”.

Az első ilyen jellegű feladattal a Szili Csontos László vezette 4-es csapatot bízták meg.

Az „átjáró”-hajtás pedig

úgy történik, hogy a döntő feltöréssel csak annyi anyagot szállítanak ki, hogy annak tetejéről — a kívánt magasságban — megkezdhesék az átjáró készítését.

Az új kitorési szint feltörésfejének kialakítása után rövid fogásmélységgel haladva lyukasztanak rá a „liftaknára”, melyet előzetesen természetesen vastag palánkkal védenek meg a robbantás roncsoló hatásaitól.

Ez egy rendkívül pontosított igénylő munka, így hát nem csoda, hogy Kereki Ferenc körletvezető, a leszállástól, a kiszállásig együtt van a csapattal, személyesen irányítja az „átjáró”-hajtást.

— Mennyi idő alatt lehet elérkezni egy ilyen különleges munkát?

— Hetven műszakot adunk rá — mondja a körletvezető. A hét végére feltehetőleg megleszünk a lyukasztással. Ma a lift oldalán megkezdjük a palánképítést, és közben természetesen tovább hajtjuk az összekötő gurítót, azért most négy fővel telepítjük a munkahelyet.

A csapatvezető mellett Kónya József, a délutános szak vezetője is most délután jött, rajtuk kívül még Orsós Ferenc segédv-

jár és Szekeres Károly csillagos szorgoskodik az ácsolatok beépítésével.

Közülük talán Szili Csontos László a legkevésbé gondterhelt, amikor a néhány perces beszélgetés során kiderül, áprilisban meglesz a három ezer földalatti műszakja.

— Nem panaszkodom, elég jól keresek — mondja elgondolkodva. Ha elmegyek 63 százalékra, egy ideig nem kell mitől félnem, bár az ördög tudja, ilyen infláció mellett mit ér majd a pénzünk, mondjuk jövőre...

— Én csak hat éve jöttem a bányához — mondja Kónya József. Messze van még a három ezer műszak. Ha bezárna a bánya, gazdálkodni fogok.

— Nekem is az a tervem, — bólint rá Orsós József. Nem félek a jövőtől, mert itt aztán az ember megtanult keményen dolgozni. Élelemre pedig mindig szükség lesz.

— Három éve jöttem a bányához Zalaegerszegről — veszi át a szót Szekeres Károly. Szakács a „civil” szakmám. Most itt lakom a szállón, a család pedig otthon maradt. Ha bezárna a bánya, hazamegyek, de hogy mihez kezdjek, azt nem tudom. Talán visszatérek a főzőkanálhoz...

Nógrádi Gábor

A felszámolás és a munkanélküliségtől való félelem árnyékában egyre több jól képzett szakember eltávozásával kell számolnia a vállalat vezetésének. Ez a gond még jobban érezteti hatását a termelő üzemekben. Egyre kevesebb a vajúró és a kiszolgáló munkaerő. Ugyanakkor apadóban az utánpótlás, mert az emberek joggal tartanak a vállalat bizonytalan jövője miatt. Ilyen körülmények és feltételek mellett vajon mit tud tenni és miként látja egy üzemi főmérnök saját portáján a termelési feladatok, a munkaerőgazdálkodás megoldását, és a bányabezárást követően a dolgozók munkanélkülivé válásának helyzetét? Ennek kapcsán tettük fel a kérdéseket a III. sz. bányüzem főmérnökének, Fuchsh Jenőnek.

— Minek tudható a létszámleépítésük ellenére a múlt évi tervük jó teljesítése?

— Ez elsősorban a vajúró dolgozók hatékonyabb és fegyelmezettebb munkájának, a jó munkaszervezésnek és a termelést előkészítő és kiszolgáló kollektívának köszönhető. A teljesítményünket az is elősegítette, hogy a fejtekben csőhorgony és fémtámpillér biztosítást alkalmaztunk.

— Az üzem bezárása nehéz, kínos helyzetet teremt a dolgozók körében. Kérem, ismertesse azokat az elképzeléseket, amelyek a bányabezárás esetére, illetve a továbbtermelés időszakára vonatkoznak.

— Ha úgy hozza a sors, hogy ez év végén leáll a termelésünk, akkor ezt követően egy évig már csak bányabezárási munkákat végzünk, körülbelül 270 fős létszámmal. Ha tovább termelhetünk, akkor a jelen ismereteink szerint 1992-ben fognak el a készleteink, s ezután kerül sor a III. sz. bányüzem bezárására.

— Szavaiából egyértelműen kicsendül, hogy a létszámleépítés elkerülhetetlen. Ezek után csak az a kérdés, milyen formában és ütemben hajtják végre a már említett formációk mellett?

— Az üzemi létszámunk leépítése már egy évvel ezelőtt elkezdődött, amely napjainkban némi gyorsítással folytatódik. Elsősorban a keresetkiegészítésre, a nyugdíjra jogosultak, továbbá az egészségkárosodást szenvedett dolgozók elmenetelére került sor. Abban az esetben, ha túléljük az év végére tervezett bányabezárásunkat és termelésünket még két évig folytathatjuk, akkor a nem földalatti dolgozók

létszámának erőteljes csökkenésére kerül sor. A ma radandó létszám 450—500 fő körül lesz.

— Ebben az esetben vállalati szinten is sor kerül a vállalati dolgozók elbocsátására?

— Igen, már megkezdődött a különböző tevékenységi körök és csoportok munkájának felmérése, annak érdekében, hogy az azonos tevékenységet folytató csoportok összevonásával létszámcsökkenést lehessen elérni.

— Kaphat-e végkielégítést az a dolgozó, aki jogosult a keresetkiegészítésre, de nem veszi igénybe, hanem tovább dolgozik az üzem bezárásáig?

— Végkielégítést kaphat, de ebben az esetben nem jogosult a keresetkiegészítésre. Szóval, ezt a dolgozóknak kell eldönteni, hogy a két lehetőség közül melyiket válassza.

— A 63 százalékos jogszabályok többsége sérelmezi, hogy üzemük hátráltatja elmenetelüket. Kérdésünk, kényszeríthető-e továbbmaradásra a dolgozó?

— Meg kívánom jegyezni, hogy a jól dolgozó szakembereinkkel el szoktunk beszélgetni, próbáljuk maradásra bírni őket az üzem érdekében, de ez semmiféle képpen nem kényszer.

— Miben reménykedhetnek azok az emberek, akik megélhetik munkahelyükön az üzem felszámolásáig?

— Az üzemre kiszabott feladatokat a kevesebb létszámmal is teljesíteni kell. Ez azt követeli meg az ittmaradóktól, hogy munkájukat jó teljesítménnyel, pontosan, szervezeten végzik el. Akik munkájukat ilyen feltételek mellett tisztességesen elvégzik, azoknak tisztességes bért is fogunk fizetni.

— Milyen eredményeket értek el az elmúlt évben, a költséggazdálkodással?

— Több millió forintot takarítottunk meg, ez évben még takarékosabban szeretnénk termelni, ezért keressük azokat a lehetőségeket, amelyek elősegítik költségeink további csökkentését.

— Elmondható ugyanakkor az is, hogy az üzem vezetősége ugyanilyen elánnal keresi a magasabb bér-fizetés lehetőségét dolgozói számára?

— Mire ezek a sorok napvilágot látnak, már ismerterre válik dolgozóink előtt a béremelés százaléka. Jelenleg egyeztető tárgyalások folynak, a tíz százalékos beralap növelésére.

— Milyennek ítéli a jelenlegi munkahely biztonságát és a dolgozók fegyelmezettességét?

— Ami a kérdés első részét illeti elmondhatom, hogy a közelmúltban megtartott vállalati szemléen résztvevő szakemberek véleménye jónak minősítette a munkahelyek biztonságát és rendjét. A másik részre válaszolva, már nem ilyen kedvező a kép. Tovább kell javítani a munkahelyi fegyelmet, elég sok a szabálytalan munkavégzés, és az ebből eredő sérülések száma. Újra divatba jött az engedély nélküli kiszállás a munkahelyek elhagyása, s az utóbbi időben megszaporodtak az üzemi lopások. Ezért, az említett területeken szigorítottuk az ellenőrzést, súlyosabb esetben elbocsátásra is sor került.

— Végezetül engedjen meg egy személyre vonatkozó kérdést. Az Ön felett is ott lóg Demoklesz kardja, gondolkodott-e már azon, ha bezár a bánya, hol és mit fog dolgozni?

— Szerintem túléljük a kormány döntését, új munkahely felől nem gondolkodom, nem kerestem, mert optimista vagyok...

Köszönöm a beszélgetést.
Kovács Miklós

Nyolcmillió vajás kenyér és számítógép

Nemcsak üzemi, vállalati újítások részese, társszerzője Hambalkó János, az ÉDÜ főenergetikusa, hanem — társával együtt — országos pályázat helyezette is. Ezen energiaszegény világunkban minden jó újítás, a lassan szárazkenyérhez szokó gazdaságunkban vajás kenyérrel ér fel. A pályázat meg mint üzemi újítás, az elmúlt esztendőben 1,8 millió forint megtakarítást eredményezett.

Az újítás, a pályázat műszaki megoldásának lényege, hogy a nagyteljesítményű gőzkazánokban a kilepő füstgáz hőmérsékletét csökkentik, s így energiát takarítanak meg. Úgy, hogy a kazán(ok) füstcsöveibe spirálokat helyeznek el — az örvénykeltés miatt — a „e” spirálok átmérőjét, menetemelkedését úgy választják meg, hogy amikor a kazán 0-tól 100 százalékig terhelődik, ez biztosítja az állandó, folyamatos örvénykeltést. Így az örvénykeltéssel jobb hőátadás keletkezik, és biztosított, hogy a kilepő-füstgáz hőmérséklete csökken. E természetes hőmérséklet csökkenés azt jelenti, hogy több hő marad a kazánokban, s alacsonyabb hőmérsékletű füstgáz melegíti ezen-

túl az ÉDÜ felett elhúzó bárányfelhőket.

Az újítást négyen készítették, Schleiter Imréné, Kolár László, Kiss Tamás, és Hambalkó János. Az újítást három HLG kazánon valósították meg az üzemben, s a fair játékszabályok miatt a hatások méréseket külső céggel végeztették el, amely kalkuláció az 1989-es energia megtakarítás során be is igazolódott. Itt a fűtőanyag megtakarítás megközelíti a 2 millió forintot.

Az újítás eredményességét növeli, hogy a megvalósítás költségei rendkívül alacsonyak, a három kazánál nem érték el a 200 ezer forintot.

Az MTESZ és az OMFB által meghirdetett múlt évi pályázaton ezzel az újítással értek el Hambalkó Jánosék harmadik helyezést. A megoldásban nagy jelentőségű az országos megtakarítás lehetősége. Az újítóknak kimunkálták, hogy ilyen kazán mennyi van, és ha hasznosítják pályázatukat, milyen megtakarítási lehetőségek érhetők el országosan.

Az üzem elmúlt évi energia felhasználása — olajhordozóban — közel 8 millió forinttal csökkent. Egyrészt a fenti újítással, tech-

nológiai módosításokkal, vízfűtés megvalósításával és az időjárási tényezők miatt.

Hambalkó János másik jelentős újítása — szerzőtárs Lelkes István — a mosó levegőjének hűtése címet viseli. — A végtermék üzemi rész száritó kéményén keresztül szellőző levegő és a végtermék száritásából adódó gázok távoznak el. Az újítás lényege és eredménye, hogy hő nyerhető a kimenő levegő hűtésével, ami hasznosítható, s e haszon, közel egy millió forint megtakarítást jelent. A későbbiekre nézve, itt a megtakarítás fokozható, a hűtőfelület növelésével nagyobb paramennyiséget lehet leválasztani s hőtartalmát hasznosítani.

Az ÉDÜ-ben négy évvel ezelőtt kezdtek el egy olyan mindenre kiterjedő hőenergia megtakarító programot megvalósítani, mely minden terület leggazdaságosabb, legoptimálisabb energia felhasználását teszi lehetővé. Számítógépes programmal kisebb nagyobb területek gözlezárása azonnal, egymástól függetlenül megoldható.

V. T.

Álláspont

Pártunk több jelöltet is indít Baranya megyében. Egyrészt, mert a MEV dolgozója vagyok, másrészt, mert társaim a megyének olyan körzeteiben indulnak, amelyek kevésbé állnak kapcsolatban a vállalattal, én kaptam rá lehetőséget, hogy elképzeléseinket kifejtssem.

Nem vagyok közgazdász, így inkább csak kételyei-

met ajánlanám a szakértők figyelmébe a vállalat felszámolásáról hozott határozatot illetően. Ennek kapkodó és előkészítetlen volta már sokszor bíráló tárgyát képezte az utóbbi időben. Egy eddig nem fészegetett problémára szeretném felhívni a figyelmet. A magyar nemzetgazdaságra az utóbbi időben folyamatosan a nagy rubelaktivum, és a dollár vi-

szonylatú folyó fizetési mérleg hiánya jellemző. Általánosan elfogadott nézet, hogy emiatt a KGST-export visszafogásra és a nyugati export növelésére lenne égetően szükségünk.

Végtermékünk sajátos tulajdonságainál fogva azonban vállalatunk igen rövid idő alatt tudna kivonulni a szovjet piacról, és dollárért exportálni. Igaz, ilyen szerződésekre csak viszonylag alacsony áron lenne lehetőségünk, de ez is lehetővé tenné a költségvetési

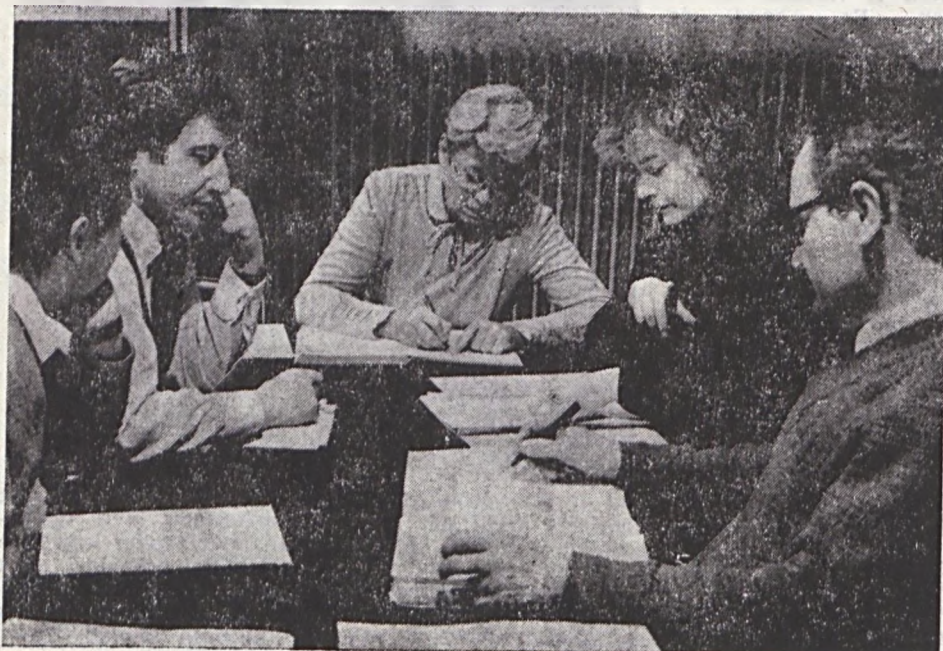
támogatás drasztikus csökkentését a közeli jövőben. A költségvetési támogatás hosszú távon történő fenntartása természetesen nem megengedhető. Rövid távon azonban elképzelhető lenne egy csökkentett költségvetési támogatás, a vállalat teljes termelésének dollárpiacra történő eladása mellett. Ha ilyen feltételek mellett az alaptevékenység gazdaságossá tehető, akkor a vállalat és dolgozói nagy részének sorsa megnyugtatóan rendeződne.

Abban az esetben, ha az uránbányászat nyugati export és megszüntetett állami támogatás esetén nem folytatható gazdaságosan, a felszámolás elkerülhetetlen. Még ekkor is előnyös lenne a hosszabbra tervezett felszámolási eljárás. A felhalmozott szociális gondokat, munkanélküliséget, a szerkezetváltás egyéb problémáit nem egyszerre zúdítaná térségünk nyakába, hanem időben szétterítené, több lehetőséget, és esélyt adna a vállalat dolgozóinak

az egyéni kiút keresésére (új munkahely megtalálása, vállalkozás), és a megyei vezetőknek a rá háruló feladatok nem kapkodó, hanem ésszerű és átgondolt megoldására. Ez összecseng pártunk egyik alapvető és általános törekvésével: BIZTONSÁGOS VÁLTOZÁSOKAT!

Ursprung János
Pécs 3. sz. választókerület képviselőjelöltje
Kereszténydemokrata Néppárt

Régi tanuló az új módszerről

Egri Róbert, az EDÜ főtechnológusa nem első alkalommal vesz részt angol nyelvtanfolyamon.

— Milyen különbségeket lát az „ügynevezett hagyományos” és a relaxációs nyelvoktatás között — erről beszélgettünk az egyik óra után.

Nagyon hálás vagyok ezért a lehetőségért. Valóban nem ez az első tanfolyam amin részt veszek. Több mint húsz évvel ezelőtt, az üzem könyvtárában magánkezdemenyezésre néhányan munka után bennmaradtunk, és Éliás Imre tanított bennünket. A 63/64-es években még gyanús volt, ha valaki angolul tanult. Aztán jártam TIT tanfolyamra, és magántanárhoz is. Tanulgattam, tanulogattam, mint annyian mások. A nyelvtanfolyamokon voltak próbálkozások, nagy nekibuzdulások, aztán pár óra múlva lemorzsolódott a létszám.

— Tudom értékelni, hogy ez a tanfolyamforma sikeresebb mint az eddigiek, de nem hiszem, hogy mindez csak a technikának köszönhető, az önmagában kevés. Nagyon jól szerkesztett a nyelvi anyag. A szép kiejtés szoktatja az embert az idegen nyelv tempójához, megértéséhez. Szerencsés választásnak tartom, hogy angol anyanyelvű fiatalemberrel tárgyalhatunk. Így az ember le tudja mérni, mennyire érti meg az angol anyanyelvűt, mert ez sokkal nehezebb, mint egy olyan nyelvtanárt megérteni, aki az angolt iskolában tanulja. A nyelvtanárunk pedig olyan jó tematikát szerkesztett, hogy az egyének nyelvtudásához, felkészültségéhez igazodva segíti nyelvtudásunk fejlesztését.

— Nyelvet felnőttkorban megtanulni nagyon nehéz dolog. Erős motiváció, és erős akarat kell hozzá. Engem leginkább az motivált, hogy szégyelltem, amikor az anyanyelvemen kívül más nyelven nem tudtam megszólalni. Máshol a vilá-

gon természetes dolog, hogy több nyelven beszélnek — például a nyugati mérnökök mindegyike beszél angolul. A szakmában az angol nyelvű szakirodalom alapvetően fonos. Persze szakszöveget olvasni nem nagy művészet, 5 cikk után az ember már nagyjából tudja a szakkifejezéseket.

A megszólalás, a beszélgetés viszont nem könnyű. Szerencsétlen generáció az enyém, 4 műszak mellett végeztem az egyetemet, és tanultam a nyelvet. Ezért sem okoz most gondot, hogy minden nap ide kell jönnöm, mert már korábban is voltam hasonló helyzetben. Szerencsére nem kell gyerekért szaladni, a feleségem meg tudomásul veszi, hogy itt vagyok. Ezért nem is értem meg azokat, akik csak a helyet foglalják és nem járnak rendszeresen. Akik mindig mindent ingyen kaptak, ezt is természetesen veszik. Aki viszont költött már pénzt a tanulásra, szerintem jobban értékeli. Hová elszaladtak az óradíjak! (A TIT-ben 1 nyelvére díja 595 forint, és két óra a legkisebb egység.) Egyre nehezebb ilyen célra pénzt megspórolni.

— Milyenek a feltételek, a körülmények?

— Kifogásokat mindig lehet találni. Mindig lesznek fanyalgók, akiknek ez nem jó, az nem jó.

— Akiben megvan a motiváció és az akarat, kihasználja az itteni lehetőségeket és nem azt hangoztatja, én csak akkor tudok tanulni, ha ideálisak a körülmények — ilyen ugyanis soha nem lesz. Szívesen jövök ide, mert tudom, hogy ha eljövök másfél-két órára, nem ér kelematlenség.

— Fárasztó nap után nem vetődött fel a gondolat, hogy ma mégsem tanulok?

— Nem, mert akkor először relaxáltam, kipihentem magam. Ezzel a mód-

szerral pihenté tudom tenni magam, és akkor később már eszembe sem jut, hogy fáradtan érkeztem.

A köztudatban ezt a módszert sokan keverik az alva tanulással, és ezért van a legtöbb emberben az ellenérzés.

— Itt nem erről van szó, nincs olyan hogy valaki alszik, és a fejébe bemászik a tudomány. Aki nyelvet akar tanulni, induljon azonnal, hogy ez nem könnyű, sőt, nagyon nehéz dolog lesz. Mindent meg lehet tanulni, de ez kinek-kinek más és más erőfeszítésbe kerül, az adottságoktól függően. Akármilyen szinten tanul meg valaki egy nyelvet, külföldön, külföldiek körében azonnal érzi, milyen hálásak, hogy megértik egymást hiszen a mi nyelvünket nagyon kevesen értik, beszélnek. A kiejtésünk soha nem lesz tökéletes, de azt tapasztaltam, ezt még érdekesnek is találják.

dr. Roiszné

Művelődjünk szórakozunk

A Ságvári Endre Művelődési Ház márciusi programjából

17-én 19 órakor: Tavaszszal kell a szerelem, a magányosok klubja bálja.

31-én 19 órakor: Nosztalgia tüncezt.

Ságvári Mozi

17-én: 9 és 1/2 hét (amerikai film)

18-án: Véres játék (amerikai film)

24-én: Szellemirtók II. (amerikai film)

25-én: Mélytengeri szörnyeteg (amerikai film)

31-én: Összeütközés (amerikai film)

Az előadások 16 és 18 órakor kezdődnek.

III. Amit a szilikózisról tudunk (1.)

Szilikózis blues

Kiszívta csúnyán az eröm, szilikózis, csak roncs vagyok már

Kiszívta csúnyán az eröm, szilikózis, csak roncs vagyok már

Élni sincs már kedvem, a te bűnöd, van okom, hogy sirassam magam.

Alagútát vájok, hat keserves lépést naponta, jaj

Alagútát vájok, hat keserves lépést naponta, jaj

Szilikózis, ó, tudod-e, hogy síromat is ásom, mert megölsz.

A foglalkozási betegségek közül gyakoriságuk és súlyos következményeik miatt a porok okozta tüdőmegbetegedések egészségügyi jelentősége a legnagyobb. A kártalanított, tehát, súlyos, maradandó egészségkárosodással járó foglalkozási betegség több mint kétharmada világszerte porártalom következménye. Hazánkban a porártalom szempontjából legfontosabb iparágak a szén- és ásványbányászat, ásványőrés, cementporcelán-, üveg-, azbesztgyártás, a vasiparban a formázás, öntvénytisztítás, csiszolás, köszörülés, továbbá a textil-, fa-, malomipar egyes munkafolyamatai. A legfontosabb portüdőmegbetegedés, a szilikózis legnagyobb számban a bányaipar dolgozóit érinti.

A szilikózis-kutatás története

XIX. század nagy kutatóorvosai közül meg kell említeni a német Zenker nevét, akitől a portüdőmegbetegedés elnevezés ered, valamint az olasz Viscontit, aki 1870-ben először használta a szilikózis kifejezést.

A szilikózis kutatás következő jelentős állomása 1930. Ekkor történt az, hogy a kérdéssel foglalkozó szakemberek a dél-afrikai Johannesburgban tartott kongresszuson áttekintették a kutatások addigi eredményeit, és mint alapvetélt lesozózték: „szabad kovasav nélkül nem jön létre szilikózis”.

Azóta hetven év telt el, és igazi frontáttörés a szilikózis kérdésében mind az ideig nem történt. A szilikózis „rejtelmét” nem sikerült máig megoldani. Ma sem teljesen tisztázott a porok által kiváltott tüdőmegbetegedés kórereditének minden részlete. Pedig szinte alig lehet áttekinteni azokat a kísérletes és klinikai vizsgálatoknak az eredményeit, amelyek erről a kérdéstről nap mint nap világszerte a szakirodalomban megjelennek. A kutatási eredmények azonban egy-egy mozaik darabját jelentik annak a képnak, amely remélhetőleg egyszer majd összeáll a szilikózis kórereditéről.

A kérdés-komplexum megértése céljából mindenestre induljunk ki abból, a ma már biztosnak vehető alaptételből, hogy egy por szilikózist okozó hatása annak a kvarctartalmával függ össze.

A bűnös kovasav és kvarckristály

Mi is az a sokat emlegetett kovasav, illetve kvarc?

A kovasav — H₂SiO₃ — vízből és szilíciumdioxidból álló vegyület, amely ásványokat és vegyületeket alkot. A kovasav leggyakoribb víztelen ásványi módosulatai a kristályos kvarc, a tridimit és a krisztobalit. Ezek közül a kvarc a legelterjedtebb ásvány. Tiszta állapotban a homokkőben fordul elő legnagyobb mennyiségben, üvegszemcsékhez hasonló kis részecskék formájában. Kisebb-nagyobb mennyiségben egyéb kőzetekben is megtaláljuk (kvarcit, andezit, gránit). A szénvezető kőzetretek legtöbbje, sőt maga a szén is tartalmaz kvarcot. A mecseki bányászene 3—14% kvarcot tartalmaz, a meddőkőzetben pedig 50—60% szabad kovasavat találunk. A tatabányai bányavidéken ezzel szemben a szentelepek mészkőben ágyazottan húzódnak. Nem is fordul elő ott szilikózis. Hazánkban a bányaiparban a pécsi és komlói szénbányák, és az uránbánya képviseli azokat a bányázemeket, ahol a szilikózis jelentősebb előfordulásával számolnunk kell.

A kovasav azonban nem áll mindig szabadon. A természetben legtöbbször vegyületeivel, különösen fémmel alkotott sóival, a szilikátokkal találkozunk, amelyek a földkéreg kőzeteinek legfontosabb alkotóelemei. Szilikát például a földpát, a cement, és az agyag. A kötött formában előforduló kovasav azonban veszélytelen a szervezetre, csupán a fentebb említett három kristályos kovasav módosulat indítja meg a szilikózisa jellemző tüdőhegesedést.

A bűnös 5 ezred milliméter

Pornak nevezzük a szilárd anyagok gázban — legtöbbször a levegőben — lebegő kis részecskéit. A szemcsék nagyságát mikronban mérik. Egy mikron — jele „ — 1 ezred milliméter.

A bűnös 5 ezred milliméter

Pornak nevezzük a szilárd anyagok gázban — legtöbbször a levegőben — lebegő kis részecskéit. A szemcsék nagyságát mikronban mérik. Egy mikron — jele „ — 1 ezred milliméter.

A bűnös 5 ezred milliméter

Pornak nevezzük a szilárd anyagok gázban — legtöbbször a levegőben — lebegő kis részecskéit. A szemcsék nagyságát mikronban mérik. Egy mikron — jele „ — 1 ezred milliméter.

ter. Munkaegészségügyi szempontból különösen az 5 mikronnál kisebb átmérőjű szemcsék veszélyesek, mert ezek hatolnak be legmélyebben a tüdőbe, egészen a légútcocskáig, és így ezek felelősek a szilikózis létrejöttéért. A szilikózis szempontjából veszélyes szemcsenagyság kérdésére még visszatérünk, most csak annyit jegyezzünk meg, hogy a szakemberek általában a 0,5—1,5 mikron közötti szemcséket tekintik a legártalmasabbnak. Az ennél nagyobb szemcsék a szervezet védekező mechanizmusai révén nem jutnak a tüdő mélyére, a mikron alatti részecskék jó része pedig a kilégzett levegővel eltávozik a tüdőből. Bár azzal kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy az elmúlt években elsősorban elektronmikroszkópos kutatások alapján ez a megállapítás úgy látszik felülvizsgálatra szorul, mert egyre több bizonyíték szól amellett, hogy a mikronnál kisebb, úgynevezett szubmikronos szemcsék is visszamaradnak a tüdőben és szerepet játszanak a kórfolyamatban.

A gylkos kvarckristály

A porszemek alakja részben eredetüktől függ. Alakjukat az őket létrehozó mechanizmus (törés, aprítás, őrlés, csiszolás) mellett azonban ásványtani sajátosságaik is meghatározzák.

A porrészecskék alakja lehet pálcika, lapka, pikkely, golyó, kristály vagy éppen szabálytalan. Az előzőekben szó volt már arról, hogy a szilikózis szempontjából elsősorban a kovasav kristályos módosulatai jönnek szóba. Itt kell megemlítenünk továbbá, azt a megfigyelést, hogy a friss törésfelületű porok nagyobb szilikózist okozó hatással rendelkeznek, mint a lecsiszolódott, „előregedett” felszínű porszemcsék. Ezzel magyarázható például az a tény, hogy a szaharai homok belegzése nem okoz tüdőbetegséget, szilikózist.

dr. Debreczeni László

Tájékoztató

A vállalat tervbe vette, a munkásszálló „A” épületének (Pécs, Hajnóczy u. 35.) garzonlakásokká történő átalakítását. A kivitelezési munka — előreláthatóan — 1990. május hóban kezdődik, és a lakásokat 1991. első negyedévében adják át.

A lakások nagysága 30—42 m² közötti, az irányár 25 000 forint/m². A lakásvásárlási lehetőségekre ezúton hívjuk fel dolgozóink figyelmét. Az értékesítés pénzügyi intézését — előzetes meg-

beszélésünk alapján az OTP Baranya Megyei Igazgatósága vállalta.

Vételi jelentkezésre — írásban — a munkaszelátási osztályon lehet az, hogy elfogadás esetén 200 ezer forint előleget 1990. május 15-ig kell az OTP-nél e célból megnyitott számlán elhelyezni. A lakásvásárláshoz a vállalat anyagi támogatást nem tud biztosítani.

Sallai Árpád tanácsadó

dr. Szikszay Géza szakértő

Falugyűlések

Bakonya

Három óran keresztül tartott a falugyűlés február 19-én, mintegy 60-70 bakonnyi lakos részvételével. Az első napirendben a község vezetői, és az előjárók részletesen, időrendi sorrendben tájékoztatták a megjelenteket az elmúlt esztendőben a községben elvégzett munkákról. Névszerűen említették meg azokat, s fejezték ki köszönetüket, akik az átlagosnál több társadalmi munkát végeztek a falu szűkebb és komfortosabb arculatának kialakításában. Természetesen szóba kerültek azok a munkák is, amelyeket a közeljövőben kell megvalósítani. Ezt követően a lakosság megjelent képviselői tettek fel kérdéseket a tanácsi vezetőknek, kifogásolták a községben meglévő negatívumokat. Így pl. a pástörház több mint katasztrófális állapotát, az egyetlen nyilvános telefonfülke kivilágítatlanságát, és az esetenként fellépő nagyobb esőzések nyomán az alacsonyabban fekvő utcákban a víz elvezetésének megoldatlanságát, a sártenger kialakulását.

Amilyen második napirendként került szóba a Bakonya térségét is érintő hulladéktemető kialakításának kérdése. Vállalatunkat a falugyűlésen Mészáros István vezérigazgató-helyettes és Nagy Zoltán, a földtani főosztály helyettes vezetője képviselte. Természetesen képviselőjük egyet jelentett a lehetőségekhez mérten részletes és alapos tájékoztatással. Nagy Zoltán a hulladéktemető ismertetésével kapcsolatban többször és határozottan hangsúlyozta, hogy ennek léte nem eldöntött tény, csupán egy lehetőség, melynek vizsgálata most van folyamatban. Hangsúlyozta azt is, hogy a vezérigazgató-helyettesekkel — akik meggyőzni, mi több rábeszélni kívánják a község lakóit, hogy adják átadásukat a hulladéktemetőre, hiszen céljuk nem lehet más, csak az, hogy tárgyalgasson tájékoztassák az embereket. Elmondható, hogy a tájékoztató után a hozzászólók nyugodtan, indulatoktól mentesen reagáltak a hallottakra. A nagy többség elfogadta a hulladéktemető esetleges megvalósulásának gondolatát, kijelentve, hogy a megvalósulásakor azonban valamiféle ellentételezést vár cserében a falu lakossága. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy volt, aki kategórikusan tiltakozott a hulladéktemető létesítése ellen, s volt aki a főosztályvezető-helyettes tájékoztatóját örökös közbeszólásával szakította meg.

V. T.

Kövágótöltős

A 320 lélekszámú kis falu felnőtt lakosságának jó része ott volt a február 21-ei falugyűlésen. Dr. Illés Judit, a közös tanács titkára szólott előbb az elmúlt 10 év eredményeiről, az

1989-es évben megvalósult beruházásokról, majd az ezévi elképzelésekről.

Ezt követően Túri Gyula, vállalatunk biztonságtechnikai osztályvezetője részletes tájékoztatót adott arról a tervről, melynek elkészítésére vállalatunk megbízást kapott felügyeleti szerveinktől, s mely megoldhatná a veszélyes ipari hulladékok nagymélységű és biztonságos tárolását. Szólt azokról a feladatokról is, melyek alaptevékenységünk esetleges felhagyása után várnak ránk. 4–5 évig tartó munka lesz a környezetvédő, rekultivációs munka, a meddőhányók, perkolációs dombok részsűjének kialakítása, termőfölddel való letakarásuk, fásításuk, az EDÜ zagytározójának felszámolása. Röviden beszámolt azokról a tervekről is, melyek a térség munkaerő-gondjainak enyhítését, a meglévő objektumok hasznosítását, a szerkezetváltást szolgálják.

Dr. Bárány Imre, vállalatunk környezetvédelmi mérnöke egészítette ki a tájékoztatót. Felhívta a figyelmet arra, hogy a tiltakozás nem megoldás, nem túlzás ma azt állítani, hogy az emberiséget olyan veszély fenyegeti, hogy elborítja a saját maga termelte szemete. Közérthető szakmai érvekkel támasztotta alá mondanivalóját.

Az általában nyugodt légkörű falugyűlést a megértés jellemezte. Ahogy dr. Pallós Zoltán körzeti orvos fogalmazott, ma a civilizáció olyan fokán állunk, hogy tudomásul kell vennünk, az emberi tevékenység hulladékkepződéssel jár, s ezt kezelni kell. A korrekt tájékoztatás, a higgadt érvelés hatására a gyűlés azzal a végkicsengetéssel zárult a falu, megbizottja révén ellenőrizhessék a terveket, s a beruházás megvalósulásából a falu közvetlen hasznot, előnyöket élvezhessen.

K. J.

Kövágószőlős

Február 28-án délután fél hatra csaknem zsúfolásig megtelt a községi kultúrház, ahol dr. Illés Judit tanácstitkár számolt be az elmúlt tíz év eredményeiről, szólt a falu gondjairól, változó a település további fejlesztésével kapcsolatos terveket.

A beszámolót követően vállalatunk képviselőjében Erdi Krausz Gábor területi főmérnök részletes tájékoztatást adott azokról az elképzelésekről, miszerint a településtől néhány kilométerre — nagy mélységben — veszélyes hulladékokat, ezen belül gyenge és közepes aktivitású radioaktív anyagokat helyeznénk el. Hangsúlyozta, hogy egyelőre még csupán csak

olyan kutatásokról van szó, amelyek a tervek előkészítéséhez feltétlenül szükségesek.

A tájékoztatót követően hozzászólásokra került sor. A falugyűlés résztvevői sokat, és nem kevés szenvedéllyel foglalkoztak a községi iskola problémáival. Az indultas szülők amlatt háborogtak, hogy félévkor huszonnyolc nebuló állt bukárra, mely szerintük főleg az iskola hibája.

Szó esett az egyre romló közbiztonságról, az illegális személtérakó helyekről, és természetesen elhangzottak vélemények és kérdések a MÉV-vel és az esetleges hulladékártóval kapcsolatban is.

Ez utóbbiról többen is úgy vélekedtek, ha nem találnak jobb helyet neki, ám legyen, de csak akkor, ha azt nem csupán a bányavállalat szakemberei, hanem független szakértőkből álló bizottság is indokoltan tartja.

A megemelt vízdíjak kapcsán az egyik hozzászóló azt fejtette, hogy mivel a faluban kutak nincsenek (a MÉV már jó egy évtizede saját költségén kiépítette a vezetékcsővezetést), a vízdíjnak legalább a felét fizesse a vállalat, ők ugyanis a kutakból egy forintért nyerhetnék a víz köbméterét, míg így most tizennyébe kerül.

Egy fiatal ember ennél is tovább ment. Szerinte a vízdíjat teljes egészében a MÉV-nek kellene fizetnie. Szólt arról is, hogy szerinte már most félreinformálják az embereket a hulladékártóval kapcsolatban, hisz az V. sz. bányauzemben hajtott kutató vágát nem nyugati, hanem déli irányú.

A hosszúra nyúlt falugyűlésen Benkovics István, a III. sz. bányauzem igazgatója, és Erdi Krausz Gábor valamennyi — a vállalattal kapcsolatos — kérdésre felvetésre választ adott.

A kutató vágattal kapcsolatban például a területi főmérnök elmondta, hogy az valóban déli irányú, de csupán azért, mert ebben az irányban tudják a legközelebbi úton elérni azt az ún. aleurit kőzetet, amelyben — annak kiváló vízzáró tulajdonsága révén — a veszélyes hulladék biztonságosan elhelyezhető. Tehát, a vágatot ténylegesen kutatási céllal hajtották.

Leszögezte, hogy a térség lakosságának tudta nélkül, a hulladéktemető ügyében semmi sem történhet, és ha az itt élők azt igénylik, a vállalat tervezéssel és a munkálatokkal kapcsolatban minden információt megad.

— N. G. —

Visszacsinálni már nem lehet

Van, aki velünk, van, aki...

Ellenezzük az uránbánya bezárását

Miközben a vállalat felszámolására készülünk, miközben még mindig bizunk abban, hogy a nyugati partner szándéknyilatkozatából valós szerződés születik s megmaradunk, az alatt vihart kavart, hogy a vállalat egy esetleges hulladéktemető kialakításában is gondolkodik. Jól lehet, ennek kialakítása még csak az elképzelés szintjén van, de az „ellenzék” már harmonaszó mellett fúj riadót. A környezet első számú védelmezője a májusban megalakult Zöld Kör, és a múlt év őszén létrejött magyarországi Zöld Párt, hogyan látja a ma még elképzelés szintjén lévő hulladéktemető esetleges megvalósulását. Erről kérdeztük Bérczes Viktóriát, a Zöld Kör ügyvezetőjét, és dr. Kévi Ferencet, a Magyarországi Zöld Párt Baranya megyei szervezetétől.

A hulladéktemető megnyitásával kapcsolatban — válaszolt Bérczes Viktória — szeretnénk visszautalni a múltba. A véleményem ugyanis az, hogy nem lett volna szabad megnyitni a bányát, és a későbbiekben felépíteni az atomerőművet. Mivel azonban most mindkettő megvan, visszacsinálnunk egyik napról a másikra egyiket sem lehet. El kell fogadnunk, hogy e tevékenységeknek vannak káros hatásai, de e tevékenységeket úgy kell végrehajtani, hogy a káros hatásokat a minimálisra csökkentsük. Lévé, hogy sem a levegő, sem a víz, sem a talaj nem áll korlátlan mennyiségben rendelkezésünkre, s lehet, hogy unokáinknak már nem lesznek meg az életfeltételei.

Mégis, mi ellenezzük az uránbánya bezárását, s fontosnak tartjuk, ha erőltetett ütemben is, a kőzet leművelését egészen a meddőig. Ezután kellene gondolkodni azon, hogy miként lehetne az eredeti állapotokat visszaállítani.

Visszatérve a hulladéktemetőre, szakértői forrásokból azt mi is tudjuk, hogy 1000 méternél mélyebben, gránit keménységű kőzetben legbiztonságosabb a veszélyes hulladékokat elhelyezni. A vezérigazgató úr beleegyezésével szeretnénk külföldi szakértők bevonásával lent a bányában kőzetmintát venni. Ha az ő vizsgálati eredményük is igazolja a vállalat szakemberei által elmondottakat, azt, hogy alkalmas a terület veszélyes hulladékok elhelyezésére, akkor mi nem tiltakozunk. Itt a kérdőjelek, amikről tár-

nyalni kell majd, a következők: a veszélyes hulladék szállításának a kérdése, hol, merre, milyen rendszerben? Szeretnénk garanciát kapni arra is a lakosság nevében, hogy csak hazai hulladék kerül itt elhelyezésre.

Szeretném még azt is elmondani, mi egységes egésznek tekintjük a bányát és az atomerőművet. A jó gazdaságpolitikának véleményünk szerint együtt kellene e kettőt kezelnie, csak így lenne valós az, hogy mennyire kifizető az uránbánya, illetve az atomerőmű. Azt is fontosnak tartom még megjegyezni, hogy ez a város maga 50-60 ezer lakosával a bányákra építve lett felduzzasztva, a mai 180 ezres lélekszámára. Ha azonban a bányákat bezárják, annak hatásai az egész városra kihatnak majd. Mi nem vagyunk hajlandók részt venni az össznépi „sárdobálásban”, mi azt valljuk, a zöld eszme jegyében: — Gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan.

A Magyarországi Zöld Párt Baranya megyei szervezeté nevében a közelmúltban az Ifjúsági Házban tartott párttaggyűlésünkön már nyilatkoztam a Boda környéki tervezett atomhulladék, illetőleg esetleges veszélyes hulladéktemető ügyében — válaszolt Dr. Kévi Ferenc jogtanácsos.

Alláspontunk azóta nem változott. Alapállásunkból eredően egyetértünk a lakosság aggodalmával. Ugyanakkor azonban megfontolás tárgyát képezi egyik oldalról az a körülmény, hogy a veszélyes hulladékok országban belüli elhelyezése, és pedig megnyugtató elhelyezése mindeképpen szükségszerű. Másfelől a radioaktív vagy veszélyes hulladékok elhelyezésével olyan speciális kérdések merülnek fel, amelyek csak mélyreható szakértői vizsgálat révén válaszolhatók meg meg-

nyugtatóan. Ezért a kérdés figyelemmel kísérése mellett elsősorban arra várunk, hogy az érdekelt valamennyi vállalattól, mind a MÉV-től, mind az elhelyező vállalatoktól független szakértői vélemények álljanak rendelkezésre. Amíg ennek az ideje nem jött el, addig nem tartjuk helyesnek azt sem, hogy a lakosságot falugyűlés vagy egyéb formában, netán előzetesen próbálják meggyőzni.

Az aggályaink a következő kérdések köré csoportosulnak: — Az elhelyezésül tervezett kőzet minősége természetesen szakkérdés, azonban egy mélyen lévő ilyen létesítménynek az évtizedekig, sőt annál is tovább történő karbantartása felveti azt a problémát, hogy akkor is folytania kell ennek, — nem következtethet be elvezetés stb. — amikor az elhelyezők mind költségviselők, mind vállalatok esetleg már nem is léteznek. Azon túlmenően a szállítási útvonalak, a szállítási technológia kérdését tartjuk rendkívül lényegesnek. A továbbiakban olyan összetevők is szerepelnek, mint a létesítmény összköltségének — nem a létesítési, hanem a fenntartási költségekkel együtt számolt önköltségének — az összehasonlítása egy más helyen lévő fel-színközeli lerakóhellyel. Nem utolsó sorban lényegesnek tartjuk a helyi lakosság egyetértését, vagy egyet nemértését ebben a kérdésben.

Ismétlem, végeredményben végleges álláspontunk nincs, nem is lehet. Figyelemmel kísérjük az eseményeket, aggályaink megfogalmazása sem végleges, előzetesen nyilatkozunk. Úgy véljük, erre a kérdésre a későbbiekben még vissza kell térni — mondtotta végezetül dr. Kévi Ferenc.

V. T.

VÁLLALATI és ÜZEMI TERVMUTATÓK Kiemelt TELJESÍTÉSE

(Az év elejétől)

VÁLLALAT:	Fémtermelés fkg	134,1%
	fejteszközi m	103,0%
	létszám fő	88,9%
ERCDŰSÍTŐ ÜZEM:	vegyi feldolgozás t	96,1%
BÁNYAÜZEMEK:		
	nyersérctertermelés fkg	III. 110,9
	fejteszközi m	IV. 145,2
	fejteszközi teljesítmény t/mű	V. 116,0
		százalékban
		III. 8,17
		IV. 7,49
		V. 7,89

A kapusok „réme” volt a pályán...

Pados Imre - ma

Archív kép, az egykori NB I B-ben szereplő Pécsei Ércbányász csapatáról. Az álló sorban balról a második Pados Imre.

A szurkolók emlékeztetéseiben még élénken él a népszerű „Poszka” (ez volt a beceneve) nagyvonalú játéka, gyilkoserejű lövése, amelytől rettegtek az akkori idők kézilabda kapusai.

Amióta visszavonult az aktív játéktól, keveset hallat magáról.

Leáldozóban egy nagy játékos népszerűsége? — tehetnénk fel a kérdést. Igen is meg nem is — adhatnánk rá az ellentmondásos választ. Ahhoz, hogy tiszta képet kapjunk róla, ismerjük meg játékos pályafutásának múltját, amelyen át a jelenbe jutunk.

Mint általában minden kisdíák, ő is a labdarúgás bűvöletében élt. Igaz, kény-széből, mert szülőfalujában, Somogysárdon más sportolási lehetőség nem volt abban az időben, kézilabdáról pedig nem is hallott.

Amikor vajúrtanuló lett Várpalotán, ott ismerkedett meg a testnevelő tanára jóvoltából a kézilabdával, amely egy életre magához láncolta. A kis Padosból nagy Pados lett, no persze először nem a játékaival, hanem magas, sovány termete miatt. Már végzős vajúrtanuló volt, amikor először pályára lépett a megyei első osztályban szereplő Várpalotai Bányász színeiben, és egycsapásra a szurkolók dédelgetett kedvencé lett, s kapta tőlük a „Poszka” becenevet.

Közben múlt az idő, játéka egyre csiszolódott, finomodott, lövéreje pedig bombaerejű, félelmet keltett a kapusok körében. Azután Veszprém megyében behívták hároméves katonai szolgálatra a saporoni határőrséghez. Ott a helyi Textiles együttesében játszott. Leszerelése után a már NB-II-es anyaegyesületében folytatta a játékot, mely később az NB I. B-be jutott.

Amikor Pécsre került (1970), már a Pécsi Dózsa-val fuzionált P. Ércbányász színeiben játszott és itt érett igazi klasszis játékos. Hogy mégsem lett válogatott? Mint mondotta, az ő kirostályában akkor nagy játékosgyénységek uralták a nemzetközi színeket, akik jobbaktak nála. (Varga, Marósi, Vass stb.)

2 évet töltött a piros-feketéknél, ez idő alatt megjárta az NB-I-et is csapatával. Ezután következtek a hosszú magányos vándorévek. Előbb a kaposvári Rákóczi „bejárósa”-ként, később pedig a P. Kesztyűgyár csapatában folytatta aktív pályafutását 1982-ig. Ekkor végleg abbahagyta a játékot, de a pályához nem lett hűtlen. A vállalati tömegsport keretében tovább játszott, és csapatával „aranyos” sikereket ért el az Országos Bányász, az SZMT Kupa, a városi versenyekben és bajnokságokon.

Érdekes egyéniség, aktív játékos pályafutása alatt eszébe sem jutott kiegészítő sportot űzni, ma pedig a kézilabda mellett „aktívan” teniszezik, tekézik, sőt pingpongzik is. Bár csak minél többen követnék példáját! A tömegsporttal kapcsolatban megjegyezte, hogy csapatuk a III-as üzem néven szerepel a versenyeken — így a városi bajnokságban is, mivel egyesek valóban ígérettel nehezítették szervezői és rendezői munkájukat, most a maguk urai lettek.

Mit szólnak a feleség, a gyerekek a sok távolléthez? Mosolyogva válaszolta, hogy feleségét a sportnak köszönheti, egy mérkőzés alkalmával ismerkedtek meg, így ma is megértő, persze

csak sportügyekben... tette hozzá hamiskás kacsinással.

Az idősebb fia Akos, korábban úszott, jelenleg tekézik a Gázműnél, Balázs szintén úszott, ma kézilabdázik és tekézik.

Amikor a jövője iránt érdeklődtem, tréfás komolysággal azt válaszolta: várja a nyugdíjaztatását. Csak azt lenne jó tudni, hogy a munkahelyén vagy a sportban? Ismerve „Poszka”-t, amíg ereje és egészsége engedi, a pályák rabja marad egy életen át.

Kovács

Sitúra

Március 31-én és április 7-e között a vállalati tömegsport sitúrát szervez Csehszlovákiába. A részvételi díj 1300 cseh korona, plusz 1200 forint útiköltség.

Utazás autóbusszal (Pécs —Salgótarján—Poprad)

Szállás magánházaknál, 2-3 ágyas szobákban. Étkezés étteremben (reggeli és estebéd). Sífelszerelésről mindenki maga gondoskodik.

Jelentkezni lehet március 23-áig, a vállalati tömegsport bizottságon Bodács Etelénél, a Központban, második emelet 204-es szoba. Telefon: 31-19.

Sejtelmi hírek

Nyugállományba került: Fekete István külszíni segédmunkás, Stengl Antal gépészeti vezető, Sárszegi Ferenc lakatos, Kocsis János fürdőkezelő, Lesnyik Gyula üzemrendész, Végső Ferenc szállítási felvigyázó (II. sz. bányauzem), Körmőcz János vajúr, Katona Ferenc csillész, Földesdi József körletvezető (IV. sz. bányauzem), Varga István csillész, Győrfi Lajos fenntartó segédvájár, Gellén Gyula fenntartó vajúr, (V. sz. bányauzem), Bernáth Miklós villanyszerelő, Anderkócs János kazánkezelő, Mész József lakatos, Benkő József lakatos, Aracs

Kálmán operátor, Pozsgai János gépkezelő, (Ércdúsító üzem), Illés Dezső tehergépkocsi-vezető, Fürsch János földalatti szállítási felvigyázó, Adám Győző rakodó, Danka Imréné adminisztrátor, Mihákovics Ferenc fűrómunkás, (Szolgáltató üzem), Harangozó Mihály anyagkiadó (Anyag-és áruforgalmi főosztály), Hendzsel Bertalan fürdőkezelő, Várhelyi Imréné takarítónő, Kárpáti Ferenc körletőr (Központ).

Nyugállományba került dolgozóinknak ezúton is megköszönjük a vállalatunknál végzett eredményes munkájukat, s nyugdíjas éveikhez kellemes pihenést és jó egészséget kívánunk.

Meghalt: Vranesics György lakatos (Ércdúsító üzem).

Csak a szövetség maradt

Megszűnt az MHSZ, vagy ha úgy tetszik, nevet váltott. Most a Technikai és Tömegsport Klubok Szövetségébe tartoznak az előző klubjai, így, a vállalatunknál működők is. E váltásról kérdeztük Bodács Etelét, az MHSZ vállalati vezetőségének titkárát, s arról, hogy a klubok életében, anyagi helyzetében jelent-e mindez változást.

— Nálunk az MHSZ tevékenysége eddig is társadalmi alapokon nyugodott, a tagság választotta a tisztviselőket. A működéshez szükséges anyagi feltételeket eddig is a vállalattól kaptuk a szakszervezeti bizottságtól, illetve az üzemi bizottságoktól. Semmiféle külső forrásból anyagiakat mi nem kaptunk. A tömegsport keretén belül, a saját bajnokságunk volt az úgy-

nevezett Bányász Kupa lövészverseny, de a város és a megye által meghirdetett versenyekre is saját vállalati költségünkön mentünk, vettünk azokon részt. Ugyanígy, az országos bajnokságokon is a vállalat fedezte kiadásainkat. Számunkra tehát az, hogy nincs MHSZ nem jelent törést.

— Baranyában megalakult a Lövészklubok Szövetsége, ahová az üzemi klubok vezetői csatlakoztak, tehát úgy tűnik, megmaradunk. Mint ahogyan maradt a Szolgáltató üzemi Autóbarát Szakosztály is. Két szakosztályunk van tehát de lövészeink négy klubba tömörülnek (ÉDÜ, Szolgáltató, III.—IV. bányauzem).

— A mi MHSZ klubjaink a lehető legjobban felsze-

relt klubok voltak, s azok ma is megyei szinten. A vállalat, az üzemek sok pénzt fektettek a löterek kiépítésébe, felszerelésébe, a fegyverekbe. A szakszervezeti bizottságtól kapott éves 20 ezer forintos költséget, az adott üzem 5 ezer forintos támogatása, és a klubtagság tagdíjából befolyó összege arra elég, hogy a klubok fennmaradjanak.

— Éppen ezért számomra és számunkra az, hogy az MHSZ függetlenített állománya megszűnik, avagy csökken, és, hogy tömegsport klubok alakulnak, nem jelent hátrányt. Csak abban az esetben jelentene azt, ha a klubok azon jogosítványai megszűnnének, hogy például fegyvereket, lőszerket tárolhassanak, tarthassanak. v. t.

Egyesületté alakul a Modellező Klub

A közelmúltban tartotta a Magyar Honvédelmi Szövetség országos küldöttértekezletét. A Baranya megyei küldöttcsoport tagja volt Mohai István, az Ércbányász Modellező Klub titkára is. A szövetség névváltoztatásáról, a klubok további sorsáról kérdeztük, és arról, hogy az MHSZ megszűnése jelent-e valamit a helyi modellező klub életében.

— A Minisztertanács egy rendeletével lehetőséget adott az MHSZ-nek, hogy átalakuljon társadalmi szervezetté. Idősebb volt ez, mivel már nagyon régen megindult egy degradálási folyamat, ami a szövetségben belül, hogy úgy mondjam, a szakmát is tönkretette. Tény, hogy az MHSZ vezetői becsapták a közvéleményt, mivel igyekeztek mindenkinek megmagyarázni, hogy ilyen szövetségek mindenütt a világon vannak. Mindenütt van ilyen tevékenység — repülőklubok, könnyűbúvárok, modellezők, lövészek stb. — de ott azt szakemberek irányítják. Felesleges lenne az elmúlt 42 esztendő felémlegetnem, azokat, akik mindenbe beleszóltak, azokat akik egészségileg kiborultak mindentől.

— Jómagam is sokszor kaptam a fejemhez, de a szakma szeretete itt tartott. Legutóbb akkor lettem ideges, amikor a Dunántúli Naplóban, az MHSZ megyei titkárának cikkét olvastam a küldöttértekezletéről. Többek között azt, hogy sokan csalódottan távoztak a botrány elmaradása miatt Budapestről. Nem akart senki sem botrányt, de nem is akart tovább olyan felügyeleti szervezetet, mely nélkülözni a szakértelmet, megszabja mikor mit, hogyan kell tenni, és főtitkári utasítással sokkal árasztja el a klubokat. Mi ezért mentünk az értekezletre, s abban bízunk, hogy mindez megszűnik. Mi nem a szövetség feloszlatását akartuk, hanem azt, hogy az MHSZ-módi szűnjön meg. A már említettek, s az, hogy a klubok neve elé amolyan névelőként ne írják elő az MHSZ névhasználatot.

Mert hát, hogy nézne ki az, hogy az Újpesti Dózsa Benedek Elek labdarúgócsapatát is köteleznék arra, hogy neve előtt viselje az AISH megkülönböztető jelét.

— En örülök annak, hogy végül is győzött a józan ész. Tény és valóság, hogy a Magyar Honvédelmi Szövetség megszűnt. Ez azt jelenti minden egyes szakklubnak, hogy egyesületet hozhat létre, ezzel hivatalosan bejegyezhető magát a cégbíróságon, és egyedi „főnöke” a továbbiakban a közgyűlés. Az az irányítási rendszer, ami eddig volt, kész, megszűnt.

— Itt a modellező klub területén minden ami van, a vagyonfelmérő leltár után az Ércbányász Modellező Egyesületé lesz. A Technikai és Tömegsport-klubok Szövetsége egy érdekképviseleti szerve lehet az országban működő kluboknak, és nem felügyeleti szerve, mint volt eddig az MHSZ.

— A Mecseki Ércbányászati Vállalat akkor állt mellénk, amikor a kezdetben a legnehezebb éveket éljük. Volt idő, amikor az alezredes megyei titkár oda állt a Rácz Gyula bácsi elé, és azt mondta: — Holnaptól megszüntetem a modellező klubot.

— En azért tartozom ennek a vállalatnak óriási hálával, és ebben az esetben Gyula bácsinak, mert ő válaszolta azt mondta: — Ezt maga megteheti, de én a Mohaiéknak akkor is fogok adni 60 ezer forintot. — Ez az összeg azóta felment évi 120 ezer forintra, ami viszont a működésünkhöz kevés, így a többi pénzt mi magunk teremtjük elő. Van egy kis gyárunk, ami ma már három részről áll össze egészben. Gyártunk külföldi megrendelésre repülőmodelleket, a vállalat és a szénbányák részére gyorscsatlakozókat.

— Végezetül csak azt mondhatom, minden szervezet dolgozzon annyit a fennmaradásáért, mint ez az Ércbányász Modellező Klub dolgozott — igaz, óriási vállalati segítség mellett —, s akkor nem lesz baj a jövőben.

V. T.

Teremfoci

Egy fordulóval a vállalati teremlabdarúgó-bajnokság befejezése előtt már egészen bizonyos, hogy bányauzemi együttes nyeri majd az aranyérmeket.

Az utolsó előtti, nyolcadik fordulóban ugyanis a Központ ismét pontot veszített és a IV. üzem fejlesztés ellen elért 2-2 azt jelenti, hogy a szabadtéren bajnokságot nyert együttesnek már matematikailag sincs esélye a duplázásra.

Annál is inkább, mert a legutóbbi fordulóban az V. üzem „B” 3-1-re verte a Kutatót és a másik bajnokságspráns, a petóciak „B” együttese is remekelt, 7-2-re verte az V. üzem „A” csapatát. Az Anyagostály 3-1-re győzött a III. üzem, míg a Szolgáltató 6-1-re a Szálló ellen.

Az erőviszonyok ismeretében az utolsó fordulóban aligha változik majd a sorrend, legalább is az első három helyen. A IV. üzem „B”-t ugyanis aligha állíthatják meg a III. üzemiak és az sem valószínű, hogy az élen álló V. üzemiak megbotlanak az igen lelkes, de lényegesen kisebb játékerőt képviselő szállólakók ellen.

A Központnak pedig már a döntetlen is elégséges a bronzéremhez a Szolgáltató elleni utolsó mérkőzésen.

A bajnokság állása a VIII. forduló után

1. V. bú. „B”	8	7	1	26-10	15
2. IV. bú. „B”	8	7	1	27-14	14
3. Központ	8	5	2	33-14	12
4. IV. bú. Fej.	8	4	2	37-14	10
5. Szolgáltató	8	4	4	33-27	8
6. Anyago.	8	4	4	15-14	8
7. Szálló	8	3	5	24-33	6
8. V. bú. „A”	8	2	6	18-34	4
9. Kutató	7	1	6	11-38	1
10. III. bú.	7	—	7	9-33	—

Hirdetés

Biogillista OTP-re vagy készpénzért kedvező feltételekkel eladó. Szerződésiskötés és humuszsziszavásárlás biztosított.

Érdeklődni: Nitsch Istvánné, 6320 SOLT Vendéglő u. 1.

Tel.: Solt 1. félf 8—16.00 óráig.